СИЙЛЕ ХИЙЛА СОВЕТСКИ РАКЕТЧИКИЙИ АРТИЛЛЕРИСТИЙИ!

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет

Советски Союзан Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкоман, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхенан Советан Министрийн Советан орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛА 1923 ШЕРА ДУЬЙНА

№ 138 (3996). | КРА, 19 ноябрь 1964 шу. | Мах 2 кап.

ЛЕНИНСКИ ОРГАНИЗАЦИОННИ ПРИНЦИПАШТА ТЕШАМЕ ХИЛАР

Селхан «Правда» тIа кепа техаб 1964 шера 16 ноябре хиллачу КПСС Центральни Комитетан Пленумах бола хоам но тIайийца решенеш. ЦК Пленумо хьежар промышленни юртен областной, краевой партийни организацеш вIашагIтохара дешнаш а хIьалта нигта организационни дешашка а.

«Промышленни юртийн областной, краевой партийни организацеш вIашагIтохара хьакъехьа» бача ЦК Пленума соцам тIа боах:

«Коммунизм хьалхьеча партен цуи моттигерча организи кулгалдара лоархIам чIоагIбар, хIора областа, края, республика боахами культуреи дегIайоалара декхараш толлачагIа кхоачашдар дукха дииза дарглоацаш лоархIалга доцихагIа дола лоархIамагIара дакъа а хинна парте XXII-ча съезда тIайийцача КПСС Устава нисъяхача территориально-производствени бенгалоеха партийни организацеши кулгалду цар органаши вIашагIйоахара принципа юха тIаделхинга».

Пленумо лоархIар промышленни юртийн хьоаста а еш партийни организацеш йийкъа хиннача областашкеи крайшкеи промышленносте санна, нигта юртбоахама производство а боах беш бола область, края беррига коммунисташ чулоацаш йола бIарча областной, краевой партийни организацеш а яь юхаметтахтта. Краевой, областной партийни организаце корта хьарга парте бIарча цхьа краевой, областной комитет.

Цу тайпара дииза дарглоацаш лоархIад производствени колхозно-совхозни управленой партийни комитеташ эрга а йоахаш парте районни комитеташ елга, ерригача партийни организацешта, цу дакъе цу района территоре тIарча промышленни предприятейи гIишлонийи араита а, кулгалделга цара тIа а дуллаш. Цунца хувадеппа дIайоах промышленно-производственни (зональни) парткомаш.

Шеко яц, ЦК Пленума решенеш ерригача парте, дерригача советски халкъо могаерг а хьаллоацарг а хилараш. Уж хьалхахьхай вахаро, коммунизм хьалхьара хьаштала. Цу решенешта дарде уллу тоххамах чакхъяьннача партийни пачхьалкхени кулгалдара ленински принципашта вай парти мIаккха хувцалургйоацаш тешаме хилар, коммунизм хьалхьеча парте кулгалдара лоархIам чIоагIбара хьанъехьа шоарга еш йола йоахо.

Вай мехка дерригa толламаш — советски халкъа турпалерча къахьегамах, коммунистически парте боккхача организаторски кхетамах балхах хьахиннар, парте толлаpгбоаца, цуи XX-чеи, XXI-чеи, XXII-чеи съездашка оттабаь а КПСС Программица юкъебилла а йола ленински генеральни никъ дерригIа чакхбахарах хьахиннар.

Ленински партех вай халкъа гу революционни марксистско-ленински теорена кийчъенна, вдамаица айхха ювзенна, коммунизм хьалхьарах болча берригача балха нийса кулгалделгa Iаламдеш йола шийн боевой авангард. Вай парте низ сенах латт аьлча, из латт, халкъа духьа ахаш о шийн балха маIан цунна гIулакх дарах гуш а из хиларах, шийн политикаца цо кхоачашдераш халкъа оьлангара хьашташ хиларах, советски общество дегIаехара чIоагIагIа вашаш дола хIамаш хиларах. Партено къьлга гу бух социачара сийдаль-доккха дагалаттар, халкъа хьалхашка хьадела цу дагалаттачунга доккхаш дола Iилманица бакъдаь наькъаш, вдамалита чубоссабу Iалальмате боккха, хIама хьахкелдаш бола низ, ца тIаберзабу доккхий декхараш кхоачашдара.

XXII-гIа съезд динначул тIехьагIа дIадахача хано бокъонца бакъбир КПСС Программа лоархIамегIарча выводех цхьаннe вахара низ: шерра коммунизм хьалъяра ха белгалйоал советски обществана кулгалдум лостам телеш низ хиларах тарра, Коммунистически парте лоархIам дIахолакхбаларца, цуьна творчески хьинар дегIадарца. Парте лоархIам лакхбалар — коммунистически общество хьалъяра башхалонашкара хьайоагIаш а кхоачашдеш дола декхараш сийлаль-доккхем чоалхален хиларах латташ а йола объективни исторически закономерность.

Организационни дешашка, организаце формашцарча, шийн балха методашцарча шийн гIулакха, теоре дешашка а санна, вай парти массаза а тешаме йолаш юс шийн маIанга диллача кIоаргера творчески, революционни дола, уйлаш сайца латтара, харцахьарча лостамашта, консерватизмаца са ца тохалуш дола Iалама а хинна латтача марксизмана-ленинизмана. Цо цIаьнха а лаьрхIа а яц, хIала а лархIац отталь балха организаце формаши методаши революционни процесса ерригача лагIанга мегаргйолаш. Организаце формаши балха методаши белгалйоал хьаддача исторически хьала башхалонашца, хIана кхоачашдеш латтача хьаддача политически, экономически, идеологически декхарашца.

Цхьабакъда, ца хилча дарглоацаш а кхоачашде дезаш а дола моллагIча реорганизаце тешоеш а партийни пачхьалкхени вахара ленински принципаши нормаши толлаpгйоацаш хилар. Керда, дикагIа йола организационни формаш бокъонца творчески лехарца юкъа цхьахкха хIама дац хадданза деча перестройкаш. Уйла ца еш, бокъонца ца дусташ, практически тохкам ца беш хувцамаш дара тIехьавалларах боккха бала оалаш хиннад В. И. Ленина. Цигтача белгалдаьхад цо, дерригача гIулакха маIан учреждений вIашагIъеххарах, уж юха хувцарах, кердача декретех ма а латташ, пахах, мах хаpжарах, тIадилла гIулакх нигта кхоачашду хьежарах латташ хилар.

Объективно дииза дарглоацаш из хиларах парте эргабоахаш тоа а баь, дIахо тоа а бергба организационни болх. Цхьабакъда, дIанийсъенна дьнна цул формаши методаши хувцилга белгалдоал политически экономически гIулакха диндза дарглоацаш из хиларах, практически гIойле йолаш хиларех. Из да дезаш къьначa формаша шоаш кхоачашдиналга а кердача хьалашка пайдапа йоацилга а вахаро хьахьекхача хана мара. Бокъонца Iилмах уйлаица де дезa из. ГIулакх Iилманица леладара меттел субъективизм, прожектерство лелаеча, хьадагадоххарах а сиха а решенеш еча моттигашка цхьаккха а хьттув хила йиш яц, гIалатаеш хилайза дарглац.

Вай парте вахар чухь бокъонца йола ленински нормаш юхаметтаоттаьра юхь йолайир коммунистий, беррига къахьегамхой творчески хьинаря инициативея дегIайоалаеча тIехьанна боккхача лоархIаме хиннача КПСС XX-ча съездо. КПСС XX-ча съезда решенеш кхоачашъеча наькъа тIара лоархIамера белгало хилар укх шера октябрь бетта хиннача Центральни Комитета Пленумах. Ерригача парте, дерригача халкъа ооагIонгахьара могаль а хьаллаьца а йола цу Пленума решенеш, — парте генеральни никъ толламе чакхбаккхара хьакъехьа, партийни вахара ленински нормаш а коллективни кулгалдара принцип а лораагIа ца йоалийташ кхоачашъяра хьакъехьа Центральни Комитето йоахо еш хиларах дола керда тешал. ЦIаьнха а хьахьекхар вай парте цьоагIо моаххаз санна чIоагIа хилар, советски халкъ цунца гонахьа шеко йоацаш кхетадоена хилар.

Ленински васкеташта тешаме хилар доалаш а хIанза йистелынна, «Промышленни юртийн областной, краевой партийни организацеш вIашагIтохара хьакъехьа» соцам тIайийца йола КПСС ЦК Пленума решенеш а.

Хови маларра, ши шу хьалдагIа производствени оалаш йолча принципах перестройка йир партийни организацешта, хIьалта из бахьан делаш дукхагIа йола бIарча кипа краевойи областнойи партийни организацеш шишша оаш йийкъар — промышленни юртен, царех хIарaнe чу кулгаладу шийн орган вIашагIа а йоллаш. Парте юрта райкомашта метте вIашагIъеххар производственни колхозно-совхозни управленой парткомаш а, хIьалта нигта промышленно-производственни (зональни) парткомаш а. Цул тIехьагIа ужжамо хийцар советски, профсоюзни, комсомольски организацеш а.

ЙоагIаш йола кийчо ца еш, бокъо йоацаш сихдаь, цунах хургдар бокъонца ца дустаж даь уж хувцамаш шоай хаинахьа ца хиларя вийса ца хиларя хьахьекхар вахаро.

Хувцам беча хана толхайир XXII-ча съезде тIайийцача КПСС Устава тIа белгалъяьккха парте организационни лоаттама принцип. Вай парти, цул Устава тIа из белгалдаьккхача тайпара, хьалъе территориальни производствени белгалонех. Цо партийни комитетага йиш хуллйт бIарча хьийцача край, область, район дегIаьара перспективаш дикагIа бIаргаго, кадраш гIойлелагIа йолча тайпара дIаоттае а царех пайда эца а. Край, область — из бIарча, дийна организм я, промышленность, юртбоахам цига гIулакхаш деш дола сфераш айхха шоайла юкъаенна а вIашин булаам болаш а йолаш. Зо доацаш вIашагIъяхха, вIашагIяьоастае йиш яц уж.

Перестройка яьчул тIехьагIа шин шера болх бир партийни организацеша. Фу йоах цар опыто? Промышленни юртийн партийни комитетий членаша, цар аппарата белхлоша, чIоагIа бехкоехкам а хеташ леладора моаггта парте тIадехка декхараш, кIезига къахьийгадац цар промышленноста болх тоабара, юрта боахам дегIабоалабара. Кулгаллеча партийни кадрашта юкъа дукхагIа хьахиннаб специалисташ.

Цхьабакъда, цу цхьан хана партийни организацеш промышленни араш шоаш юрташкара араш шоаш къоастанро дукха халонаш а чоалханера гIулакхаш а тIакхоачадир. Перестройка вахара духьаларча мукъа тIа ьылар. Вахаро хьахьекхар промышленни юртийн парторганизацешц гIулакхий сфера юкъе гIай а оттадаь практически онъа йиш ца хилар.

Партийни организацеш территориально-производствени принципах хьаелга производственни ахачуица хувцаре партийни, советски, боахама органий функцеш, бокъонаш, декхараш объективно вIашагIъеларга вугар, партийни комитеташа боахама органий гIулакхаш леладарга вовшкхар, реорганизаци ярах район административно-боахама единица йолчара дIаьылар, партийни а пачхьалкхен а хьакъе доакъонта йийкъа хилар.

Упраление аппарат чоалхаш йоацача а дерагIа йолча а мекхара метта укх тIеххьарча шин шера областнойи краевойи аппарат дикка шеръелар, хIьалта районни звено цIенхашта мелъэль хилар. Кадраица беча балха хьалаш чоалхане дьылар, промышленни центрий оагIонгахьара юрта новкъостал дара торе кIезигъелар. Юххера а, партийни, советски, профсоюзни, комсомольски органаш промышленни юртен чарна екъарца хьахинна халонаш кхоачамбоацарашт чIоагIагIа Iеткъар бахача наха деча гIулакха, вьттув боацача дальккхар из.

Цу тайпара, областнойи краевойи организацеш екъарах, парте райкомаш производственни колхозно-совхозни управленей парткомашца хувцарах, промышленно-производственни парткомаш хьаьрах беркат далалхар. Цул совгIа, органаш хувцаре боахама гIишлош хьалъеча дукхача керттерча участкашка партийни органаша, производственни балха еш йола влияни мелйир.

Цудухьа, этта дола хьал чIоагIагIа диста а диста, моттигерча бахлой, коммунистий, берригача къахьегамхой уйла а ейза, Центральни Комитето территориально-производствени хьесапе партийни организацеши цар кулгалдеш йола органаши хьаьра принципа юхатIадерзапа дарт ца хилара вывод йир.

КПСС ЦК Пленумо могайир ЦК Президиумо оттаьь краевой, областной промышленни юртен партийни организацеш вIашагIтохара порядках йола предложенеш. Укх шера декабрь бетта парте цаI йола крайкомаши обкомаши юхаоттаеча ерригача крайшкеи областашкеи партийни конференцеш хул. Цу конференцешка цаI йола партийни органаш харжалца хIанз йолаш йолча промышленни юртен обкомаши а крайкомаша а шоай болх дIахоахьу, партийни организацешнарча гIулакхий хьала йилла бехктохкаме а уж. Ишта дола гIулакхаш дерга цаI йола советски органаш юхаоттаеча а.

КПСС Устава тIа чIоагIъячa тайпара партийни организацеш хьаьра принципа юхатIайоалаш, парти кIоаргга тешаш я, цу тIара хьайоагIа организационни формаш шоай гIулакх дов хилпэа а уж хIанзарча хьалаштен декхараштен майоаггIара а хиларах. Из даппа а дац уж дикачь, практикаца тохкача ларда тIа оргайоахаш тоалара тIерававалар. Парте, цул Центральни Комитето халкъа боахама кулгалделга тоалара дакка дарглоаца гIулакхаш дар шоай декхараш лерII, уж дика хьолаш, корзагIа ца йоллаш, сих ца луш чакх а доаккхаш.

Вай сийлахь-доккхача гIулакхо дIадох партийни пачхьалкхени вахара ленински нормаш, коллективни кулгалдара принципа цIенхаштта лелаелга, балха стиль а методаш а нагостга тоеш оргайоахилга, цу ларда тIа коммунистий, берригача къахьегамхой творчески инициативен хьинари дIахо йоалча хана лакхделга. Партийни организацеши цар кулгалдеш йола органаши Iалашъяра лоархIаме да партийни организацешец цар кулгалдеча органашен хьалхагIа а ишта укх тIеххьарча шин шера а IоальгIа опытацара дерригa пайдане дар, дерригa дика доацар юкъеловладар.

Парти тIехьа тIайоагIача хана а гIертаргьа ерригa партийни организацеш производство кIоаргагIа йовзаш хилийта, цара экономика, техника, дикагIа йола опыт йовзийта, гIулакх довза а доваш практически декхараш къестадийта, чурча резервех хьакъхьлца пайда эцийта, продукци дукхагIа араяцийта, цул дикал лакхъяйта а цунга дIабола мах лохбайта а.

Партийни кулгалдара практикана юкъера хьадда дIалакхха деза дьеса хабараш хувцилга, доаца довкхалаш делга, къахкаташ дадедга, ца йоагIаш дукха заседанеш елга, кIезигача хIаманте тIагIолла боахама органашта доал делга, ца доагIаш цар балха юкъелелкилга, администрировани, командовани. Хьалхарча аргIана хила беза кадрашцара болх, уж харжар, идейно чIоагIъяр, гIулакх кхоачашдарга пайдане хьежар, наха юкъера бокъонца бола организаторски кхетамем болх.

ЦК Пленума решенеша хувц вай парти низ болаш хиларах, вахара, боахам а культура а хьаеча хулача дикачулла ночуни цо ленински анализ еш хиларах. Организаце формаш, балха стиль а методаш а тоаль оргайоахаш, дукхача наькъа ооагIа чIоагIагIа лахуагIаш, хьалхашка этта дешаш шийн хаинахьа а нийса а къоастадеш. Парте кхы а чIоагIагIа лакхберга общественни вахара масса а доакъошкарa шийн хьалхле лелаярен лостам луш болеи лоархIам, коммунизм хьалъяра доккхий а чоалхане а декхараш тоамма кхоачашделга Iалашдергa.

(1964 шера 18 ноябре арадийннача «Правда» передовой).

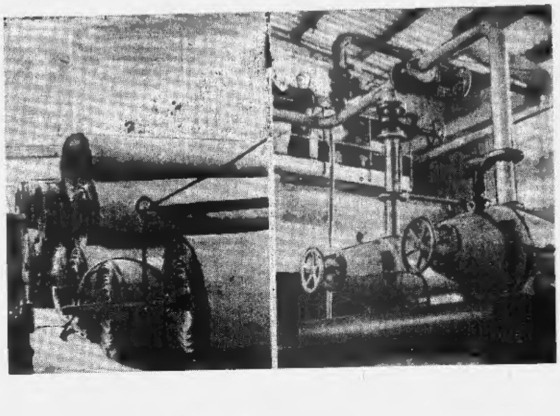

ТАТАРСКИ АССР. Искусственни чIоарскаш деча Казанскии заводо тоаьа нетта йола Iалальмате дика материал ю кога гIирс беча предприятейи отходех. Керда материал чIоагIа, ховa, дарегIа хиларца болгала я. Масала, цунах баь туфле кIоажуь телатачул 5,3-зза дарегIа ба.

Укх суртаи тIа шоана гу телата нетта йола материали (аьодехьа), из хьаеш бола машеки. Цу материалах пайда эцар бахьан долаш кога гIирс беча промышленносто итташ миллионаш сом кходерга.

В. Кунов. сурт.

ТАСС фотохроника.

СССР ОБОРОНА МИНИСТРА ПРИКАЗ

1964 ш. 19 ноябрь — № 261 — г. МОСКВА

Новкъостий ракетчикаши артиллеристаши, ракетнии артиллерийски промышленность бахлой!

Новкъостий салтийи матросаши, сержанташ а старшинаш а!

Новкъостий эпсараш, инаралаш, адмиралаш!

Традиционни цIей — ракетни бIунийн артиллерен Ди белгалдоаккх КПСС XX-ча, XXI-ча, XXII-ча съездашка оттабаь ленински генеральни никъ чакхбаккхар духьа дерригача халкъо къоаман доаттабеча хьалашка. Хьамсарча Коммунистически парте кулгалца советски наха толамца кхоачашъеш латт семилетка ахлагIча шера план, коммунизма материально-техническа база хьаьра наькъа тIа керда рубежаш луш. ТIехьнна доккхий толамаш даьхад Iилмен техникен дегIайоалаеча, хIьалта цунна тешал ду дукха ха йоацаш сигалдахача «Восход» яхача спутника-кема.

Вай халкъа геттара чIоагIа хьаьтда машар лоаттабари чIоагIбари. Коммунистически партеи Советски правительствои нийса чакхйоах ленински машар безам йола арахьара политика. Цунца цхьана парте хьех, империалистически агрессивни низаш долаш долча хана хIа аьнача кийча хилийза, социалистически пачхьалкхен оборони низ чIоагIбийза, чIоагIа фелаш йолаш хилийза дарглац, яхаш.

Боарам йоацаш чIоагIа шоай халкъа мутIахьа дола СССР Герзаш дола Низаш сийрда бIарг кходаш Советски Дай-мехкен социалистически содружества дерригача мехкийн пачхьалкхен хьалташ лорадеш латт.

Аз шуга ховрашa а ду, шо даькъала а луш ерригача халкъа хьакъарча цIейца — ракетни бIунийн артиллерен Денца. Ракетни бIунийн артиллерен лични составо дIахо толамаш доахалда боевойи политически кийче еча, чоалхалера боевой техника карагерзеча, воински дисциплина чIоагIъеча, соединенейи доакъойи фелаш боевой кийчоа лакхъеча.

Керда творчески толамаш доахалда ракетнии артиллерийски промышленноста берригача белхлошa ракетни артиллерийски техника дегIайоалаечен арагайоахаш тоеча.

Цей — ракетни бIунийн артиллерен Ди — белгалдоаккхаш аз приказ лу:

Тахан, 1964 шера 19 ноябре, вай Даьхен столице — Москве, союзни республикай столицашка, хIьалта нигта городашка-турпалашка а чухье артиллерийски залп тохаш салют е.

Даькъала хилда турпала советски халкъ — коммунизм хьалъеш доалар!

Даькъала хилда майра СССР Герзаш дола Низаш а цар сий дола ракетни бIунаши артиллери а!

Даькъала хийла Ленина хьаль Советски Союза Коммунистически парти — вай ерригача толамашта дегаш урадиттадерш уж вIашагIехьйоахар!

СССР оборона министр
Советски Союза Маршал
Р. МАЛИНОВСКИЙ.

IАНА КIАЛ МА ДАХИЙТА КХАЩКАРА БАЛХАШ

Таханарча кийнахьа чакхдалеш да Наьсарой производствени управлене «Экажевский» совхоза кхашкалене коартолаш чуэцарен, уж буртаншара коартолаш чуэцарен, уж буртаншара дIакъоваларен балхаш. Iалальмате саготеш сихагIа чакхдаха дезаш да уж, хIана аьлча шелал дукха йоккха ене а, коартолаш йохьаьра кхоачам болаш этташ.

ТIеххьарча денoшка боккха низ тIабахийтаб совхозе коартолаш шелала кIалхарьлара. ХIара дийнахьа комбайнашта, копалкашта тIехьа коартолаш хьагулъе Экажъоагий-Юртарa 400—500 саг арaвоал. Дукха ба къахьегамхоштa юкъе дикка а ха боккхий мах а.

Цул совгIа совхоза новкъостала баьхка Наьсарен-Йоккхалерча организацешкара, учреждешкара, промышленни предприятешкара белхлой хиннаб укхаза массех дийнахьа.

ХIара дена духхьал коартолаш хьагулъеча, къоастаеча, уж дIакъовлача къахьега 700 — 800 саг арoвал. Укх шин-кхаь дийнахьа уж балхаш чакхдаха деза.

Цхьабакъда, коартолаш чуэцар тIехьадалийтар беррига бехк совхоза кулгалхой ба. Ве вIаштIехьбаьккха хиннаб совхоза специалисташа, кулгалхоша коартолаш чуэцара болх.

Из бахьан долаш итташ тоннаш хилла йола коартолаш латт совхоза хьатта йохьаьрах йохкаешa. Йохкаенначa коартолий кхаш укх тIехьарча денoшка боллача дукха аьхкаргIа хулаш латт.

Фу бахьан долаш да из? Балхана даь — йис ехача бийсанна коартолаш хьа а хоарилеш сахилалка кхашка шелала ийтар. Хьатта хьатIа а ала буртаншка латта 3000 тонн гаргга йола коартолаш а кIалухаш йолча шийлача бийсанна лоалама ча тIатеха дIа ца къовларах хIара бусса-бусс йохьаш. Йохкаенарой тоннаш аттагIайоалаш латт.

Из массаларг а лицеш ха цхьалха. Буртаншка латтача коартолашта юкъера цIенъаь йохьаьраш хьакъоастаяц, шелал кхийтта коартолаш дикачарца цхьана дIакъовлаш латт. Цунах хургдар хIанзое а хоаш да: телхарaшa моаитта дикача «басар» уллув дIарашка дIалургда — уж йохкалургья. 3 — 5 тонн йохкаелла Iергъаь, итташ хургья уж.

Шийлача бийсанна коартолашта тIатоха ча доацаш бисайна совхозе. Уж бисар бахьан моаьл, юкъарча рузкъан кхоаш ца бала да. Йоккха зе да из.

Кхы дIахо а цу зенах совхоз лорадерa эшар коартолий кхаш сихха шоаллагIа вIахтIатоасара цар тIара коартолаш цIенъаь хьалъоаш уж хаинахьа дIакъовлара да.

Во лел совхозе эзба дaьтта аьхнига а. Совхоза кулгалхоша коартолаш, хьажкIаш, свекла чуэцара балхаш сиходалара кхоадаш тхо лаьтта аха боах. Из миттигаш уж балхаш дерригаш дийнахьа цара дац. Ерригa техника бус латта вахаргдолаш вIаштIехьйоаккхара дукха дукхагIа ала хургар эзба лаьрхIа латта. Цудухьа хIанзале аха дезача 2870 гектарах 1600 гектар мара аьхадац.

Укх деношка сихьаьд совхое эзба аьхнига. ХIара бус 15 — 20 гусеничи трактор хул лаьттааш аьхаш. Эзба аьхнига дикагIа лел Наьсар-Кертен СурхотIен. Уххаза хIара сменах нормаш тIехкхоачаш а еш дика болх бу дикагIбеча тракториста Богатырев Султана, Тумгоев Ахьмада, Хидриев Сулаймана, Альдиев Юсупа, кхычар.

Бакъда, кхьча боалаш дикагIа лел «Экажевский» совхозе гурахьа ялат дIаiувалга. Дерригa дIаде хедача 2820 гектарах хIанзе дIадийна кIаp мукъа 2140 гектар я. Ялат дIадийна йистебаьннаб Наьсар-Керте, бола боахи Iаьал-Юрта а. ХIана тIеххьарча деношка геттарa сихлайд совхозе гурахьа дуъ ялат дIалувалга. ХIара дена бойла беш 9—10 сеялка а. Цудухьа дена дIайийнача ялатий гектарашта 150 — 165 гектар тIекхет. Укх гаргарча 5 — 6 дийнахьа гурахьа дув ялат дIалора, болхаш чакхдаха лаьрхIа совхоза механизаторашa.

Ф. БУЛАТОВ.

ХьажкIаш дика хьийкъай

ХьажкIаш юххера тоннаш мара йисаяц тха «Октябра 40 шу» яхача совхоза ТIой-Юртарча отделене кхашка. Тхьовра хьу но дааьттача хьажкIий кхашка хIана тракторашa боал тувсаш латт. Хьанаре къахьийгар хьажкIаш чуэцача тхона а гIоде баххийтача механизаторашa. Дукха хIама ца эшаш бIарчча бетта баьхкар уж денна-бусса наха даш болх беш.

1462 гектара тIара чуийна дьйнай хьажкIа. Чакхдоалаш латт хьалъха хьажкIаш лордех цIенъеш пачхьалкхена дIалларен, кхашка ахкийсараш хьагулъярен, лохьаьрен балхаш.

ХIанз юххера лоархIам бича во тъувкъаваш дaьхадац тха хьажкIаш лелаерашa. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара, 45 центнер тоимараш тIехь хьажкIаш йоал. Укх деношка бокъонца ерригa хьалъкарача хьажкIашта лоархIам бича из хьокхаш лакхбала мег.

Во лелац тха отделене пачхьалкхенга хьажкIаш йохкита а. Ерригa пачхьалкхенга йоккха еза хьажкIаш 4600 тонн я. ХIара дена хьажкIаш цIенъеш, машинашта тIайотташ, 580 саг хилларах, хIьалта хьажкIаш дIаоаш 45 машин хиларах план кхоачашъяь доаха доахк тхо. Ерригaча майда тIара тхона хьалъяца хьажкIа 37312 центнер тоимараш тIехьа хьажкIаш я, царех 33284 центнери фуаьлаьха 3188 центнери пачхьалкхен амбарашка дIакхаьчай.

Дика толамаш даха карагIдаьннай укх шера тха хьажкIаш лелаеча звенонта. ДикагIбеча звеньевойша Кохоев Баьъаудина, Бехов Iадалабоахlа, Мерешков Мухьмада шоай шишша бIаь гектар хулача майдам тIара хIаране хIанзале 1000 тонн тонмараш тIехь хьажкIаш чуийнай. Цар кхашка хIана юхейиса хьажкIаш хьагулъеш латт.

Пачхьалкхен ялат дIадалара лицалийтаи аьха совхое дикача хьажкIий фуна Iалашъе ехнта. Фу из лаьрхIа хьажкIаш тха отделене мара йитац. Планатеи тхьай дIадела лезача лаьттагеи диллача 400 тонн хьажкIий фу Iадашде деза оаха. ХIанзале доашка дIачутессай 300 тонн сиха хьажкIаш. Укх гаргарча денoшка даргда тхо из болх чакхбаьккха.

ХIьалта чуийца ыьний тха отделене 306 гектара тIара шекара свекла а. Во хьийкъаяц свекла укх шера. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 195—200 центнер шерза оалаш доал. Къаьстта дика хиннай Кохоев Iалмудина кхеть свекла. Цул хIара гектара тIара 200 — 220 центнер свекла яьлар.

ХIанз кертера уйла сихагIа гурахьа дув ялат дIалерах зеба ахраш тIаераель тха отделене механизаторашa.

Б. ДЗАУРОВ,
Наьсарен производствени управлене «Октябра 40 шу» яхача совхоза 2-ча отделене управляющий.

«РАКЕТНИ БIУНИЙН АРТИЛЛЕРЕН ДИ» ДЕЗДАРА ХЬАКЪЕХЬАРА
СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА
УКАЗ

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо оаций бу:

«Ракетни бIунийн артиллерен Ди» хIара шера 19 ноябре дездараь оттаде.

Цу дийнахьа вай Даьхен столице г. Москве, союзни республикай столицашка, городашка - турпалашка Ленинграде, Волгограде, Севастополе, Одессе тхьовса йоккхий тоаш а кхоасаш салют йойла.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
А. МИКОЯН.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1964 шера 17 ноябрь.

Партийни дешара системе

КХАЛНАХА ДЕШ

Республика политически дешара сете итташ эзарш ладугІаршта юкъе 6 эзар гаргга нохчийн гІалгІайн кхалсаг я. Царех 4 эзар я нохчийн гІалгІайн кхалнаха йолча политически Іилмани шаьвеш Іомаеча кружокашкиа дешаш. Уж тайпа кружокаш вай республике шара вІашагІьеххаш. Укх шера царна дешара нерда хиали программен оттаньй КПСС Нохч-ГІалгІай обкома политически дешара ЦІено. Плана чуйолагІа укх тайпара темаш: «КПСС Программа кхалнахахи, коммунизм хьалъеча кхалнаха доьцача даькъахи», «Къахьегам, коллектив, доьзал», «Дезала юкъе ираз долаш ихара лоьман кхалсага новкъа дар фуд», «Вахар моттиг культурни хилара тІехьие», «Лаьтта, саг хьахиларах лаьца Іилмон дьйцон дуьцараш», «Халкъий машаре вай низ», кхьиераш.

Дешара шу чакхдаллаца йолча хана районий пропагандистий семинарий кулгалхошта хІара бетта семинараш еръья политически дешара ЦІагІа. Пропагандисташта новкъостала хІарк темах кийчъергья материал.

Дешара плана хьалхарча шин темах: «Фу я коммунизм», «Коммунизм хьалъеча КПСС-а кулгалдара даьа сенах латт» аьхача темаех районий пропагандистий семинарий кулгалхошта семинар яьй политически дешара ЦІено. Цу темаех йола методически лекцеш йийшар политически дешара ЦІен консультанта нов. Варашинас, нефтяной институти вокхагІволча преподавателa нов. Багласарина. Цу семинаре «Изобразительни искусства жанраш» ахача эстетически темах йолча нов. Стебелевас йийшача шайлаверча лекцета ладийтІар кхалнаха. Семинар чакхъьйначул тІехьагІа районий семинарий кулгалхошта елар шин темана лаьрххІа пропагандисташта новкъостала йола материал.

Дешара шу дика дІадоладелар хьахьенхар доьмай кхалнаха лаьрхІа йолча кружокий хьалхарча занятеша. Геттара дика йир занятеш пропагандисташа ни. Резвановас — Урус-Мартана район, Сайдулаевас — Ведана район, Межидовас, Элихановас, Пайхаевас, Кусовас — Шаьла район, Байсуркаевас, Хажухановас — Ножай-Юрта район, Мальсаговас — Наьсарен район, кхи дуккха бараша.

Шерра шере дегІайоагІа пропагандистий гонзал. Урус-Мартана района Алхан-Юртарча пропагандиста нов. Резвановас соахка а геттара дика йир занятеш. ХІара занятега дика кийчлу из, гойтара пособеш юкъехдухь, ладугІараш кино хувл, Іомаеча темаех лаьца йола практически занятеш ю. Укх шера 26 кхалсаг а цо хьехаш. «Фу я коммунизм», «Коммунизм хьалъечара КПСС кулгалдара роль сенах латт» яхача темаех йир цо хьалхара занятеш. Хаинаьге дІайолайир занятеш. Берригга ладугІаршн хьабаьххбар, доаццеча къамаьлаца дешархошта дешара плам дІайовайтар нов. Резвановас. Боккъонца а дика кхетадергдолаш а, нохчий меттала айнцар малагІча общества оал коммунистически, малагІаш да коммунизм хьалъяра яха кхоачашду керттера декхараш, коммунистически общество хьалъечара КПСС-а кулгалдара роль сенах латт. Уж белгалдаьха дешаш довзийтачул тІехьагІа керттердар юха хьоадеш а ца кхетадер хьалха доаккхаш а собеседовани йир пропагандиста. Цу тайпара собеседованеца чакхдоал нов. Резвановай дувцар.

ЛадугІараша Сайдулаева Зарас, Хаджиева Тумишас, кхычар тийцача жопашка хьежача пропагандиста йийша материал дика кхетайир заняте хинначар.

Методически лийса а дика а занятеш ю Шаьла районерча пропагандиста Пайхаева Сацита. Комсомола райкома секретара заместителала болх беш я иа. ЦІахача замах йоадиеш зулйнера гІулакхаш дІадахара районе дукха къахьег нов. Пайхаевас.

«Советски наьха творчески къахьегама итт шу» яхача дешара плана шолагІча темах занятеш геттара дика йир пропагандисто. Ше дувцар моттигерча вахарца айхха дувзар Пайхаевас. Районен юртех вахарах йола пайданера материалаш юкъехдухьар, кулухьа собеседоване дизза дакъа доацар ладугІараша.

Занятеш чакхйоаллаш тІехьарча итт шерашкара советски наьха турпалера къахьегам бувцаш долла «Тхира тІара когий лар» яха В. Песковен «Аьхача берда тІа» яха Б. Полевойн язъяь художественни произведенеш ешалга новадир ладугІараша пропагандиста.

Іомаеча темаех лаьца долча кинокартинашка хьажа шоай безам хилар ладугІарий, хІаьта «Дерригга наха дуc» яхача фильмага коллективни хьажа вІаштІехьдаккха дош делар семинара кулгалхочо.

ТІайоагІача занятега тІехьарча шарашка шоай предприяте, совхозе даьхача теламийн, районе, юрта хиннача культурни хувцамийн аналпа еша тІадиллар цо ладугІараша.

Т. АХМАТХАНОВА,
КПСС обкома политически дешара ЦІен заведующие заместитель.

ЗАВОДАЦАРА БЕЗАМ

Кхо шу хьалха пенсе вала ха кхаьчача Михаил Петрович Рухлина эгтара дукхагІа дагадаьллар дар — иштта къастарга заводах, цун йоккхача дикача коллектива, вахар а фу вахар да кунца доацар. Михаил Петровича дагадаьллар кхетаде хала дацар цо хьабенача къахьегама наькъага хьежача. ТІеххьарча куриййтта шера хадданза хьалхагІа установко начальники тІаккха алхлагІча цеха участка инженери волаш Грозненски ордена Ленина механически чакхдоахача заводе болх беш хьаенадар из.

— А! Завода коллективацара къаста сона могаргдац, — аьлар Михаил Петровича шхера а.

Дукхача шерашка пропагандист волаш Іомаль опыт нийъа лаьар цуна.

Лабораторе вІашагІъелла а т а коммунизм хьалъечун моральни кодекс Іомаеча кружока пропагандист вир цунах. Политически дешара ерригача системе сана марксистско-ленински теоре актуальни проблемаш Іомаеш а Михаил Петровича кулгаллу кружак а.

Дахача оршотдийцахьа программах йола аргІам тема «Дунен социалистически система — хІанзарча хенара лоархІаметІа йола революционни фактор» Іомаеш вар пропагандист ший кружоке ладувгІаш бараштa.

Массаза а сана дийнахьа диъ сахьат доаллаш гулбелар ладугІаш бараш. ЛадугІаш волча 17 сагах шин сагагара дІа мел ийккхар тІавар.

Юххьанца юкъ-юкъерча ладугІаш барашка кІезиг-кІезига хаттa а хоатташ яхача занятешка Іомаль материях кердаьккхар пропагандиста. Цул тІехьагІа нерда тема хьалха а яьккха цунах лола ший дувцар доладир цо.

ЦаІ шолагІчоа тІехьа доаккхь хІарадар дикка доашаш дувц Михаил Петровича дешаш: дуне дегІадоаладара даькъера дунен социализма система лоархІам, капитализмаларча экономически яхье социализм котъяккхар духьа доаттабу хьовсам, социалистически нехий барт-цхьоагІо чІоагІъяр — коммунистий интернационални декхар, социалистически система — дунен революционни болалнера лоархІам, иштта кхьидараш.

ЛадувгІаш бараш дош ца тувладолийташ ладувгІ пропагандистага, дика кхетаду цо дувцар. Цхьабараша деннача массеха хаттара а доаггІача бесса жоп делар Михаил Петровича. Иштта дика вІаштІехьъяьккха а пропагандистан ладувгІаш бараштев юкъе йоагІаш йола контакт йолаш а чакхъюва Михаил Петровича занятеш.

Михаил Петровича пропагандиста балхо цІаьхха а хьахьокх, хІара занятий толамца чакхъяла, дукхагІча даькъе пропагандист ше цу занятега кийчвалярга хьежжа хулга. Михаил Петровича чІоагІа уйла тІаяхийта деш эшаш йола литература, цхьадола хІаман хьалзду, ше ергйолча беседа плана оттаю.

Дукхха пайдане хІаман корадоагІа Михаил Петровича «Коммунист», «Политически дешар ше Іомадеш волчоа» яхача журналаш тІара, централни а моттигерча а газеташ тІара. Цхьадола дешаш дикагІа кхетадар духьа новкъостал дех цо цхъаза завода партконерча методически советагара а.

Иштта хадданза литература цешаш, завода вахар довзаш хилара новкъостал ду пропагандиста чулоацам дика болаш а сакъердаме хургдолча тайпара а ладувгІаш бараштa дувцар кийчде.

Михаил Петровича занятех цига ладувгІаш бараштa боала пайда а гуш ба. Лаборантка коммунистически сакхетам лакхбениягЬ холуш да. Балха гІулакхаш дикка тоаденнах цар, лакхъенкай производственни культура, тоаденнад вІаши хІа-юха новкъостал делга.

Михаил Петрович Рухлина завода коллективаца цхьана болх бара ха хадданза хІахо йолаш а. Иштта лоархІ из цо ше а.

С. КОТИЕВ.

ІИЛМАХОЙ ЛАБОРАТОРЕШКА

РИГА, 10 ноябрь. (ТАСС-а корр). Хлорелла — цхьан клетках йола сийна водоросль — Іилмахой уйла тІехь - тІехьагІа дукхагІа тІаув. Сиха ябаш а белокашта, хьоанайашта, углеводашта, витаминашта синтезаци еш а йолча хлорелла специалистошта хетачох йІаьххача хана планеташта юкъе никъ беш космонавташта болча кхачан лард хила торлуш иштта космически кемаштара фо шорта кислород яларца, углекислота чулацарца хувцаш хургъа аьна хеталуш я.

Чоалхане йоацача водоросле тІехьале космически хиина Іац. Цуна лаьттара «професси» а кораьй Іилмахошта. Латвийски ССР Іилман Академе биологе института гидробиологана тоххамашка хьахьекхача тайпара каьхата-целлюлозни промышленностагара дІалодача хин Іоуха хилии Іанарчи естественно цІендара пайда ма тарлу хлореллах. Цу тайпарча отходашa дика гІулакх ду хлорелла сийнача клеткай вахар лоардеш. ВІехденнача хи литра лоархІам беш дених бусн 8 грамм гаргга дегІ дахь цар биомассаша. «Водоросльша-санитараша» цхьан хинно окисленеца чакх а йоах йохка а ю органически органически йоацем веществаш. Йолаш йолчуа дукха рузкъа дІаахийта ца делара дикагІа я могаеш йола способ. Аэротенкашгаи кхыйола цІенъю устройствашн хувца тарлу цар.

Гаргтарча хина «Слока» яхача целлюлозно - каьхата комбината юхе хьадергда хлореллен кхыйола пайданера водоросленгн дІагІа дола хьалхара Іамарч.

Танкашта духьаларча реактивни управлени еча снарядий установка шоай гІулакх кхоачашде кийча я. Зен боаккхаш за вІашагІволь сержант В. Юдин.
Г. Омельчуна сурт. ТАСС фотохроника.

ЯЛХ ШЕРА ПЛАН ХАНАЛ ХЬАЛХА

Соммистa аьллагІча шера къастa дика къахьегаш я Айрапетов Василе кулгалдеча № 564 йолча тІаьнаькъа участка коллектив. ТІеххенача хьала тІа да цу участкера 83 процент наькъаш.

Октябра дезача кІийра соммиста аьллагІча шера плана толайна кхоачашийо участка коллективо. Планех лаьрхІа хинначул 4,1 процент лакхъеннай къахьегама овсарле. Уж толамаш даха торо хилар участка болхлоша ийн хьинари кхо ца дуй къахьегарах.

Наькъаш тоадара балхаш вІадолагдалехьа пига мех эша гІишлон материалаш кийчйир болхлоша, ремонт йир наькъий машинашта. Цу участка болх дика вІаштІехьбаьккхай механика Л. А. Шапрана.

Нохч-ГІалгІай АССР-а наькъий управлене хьоахана участок лоархІаш а из. Цу участкерча нхе наькъий дистанцеи цхьан наькъий-ремонтни пунктен коллективаех хоть коммунистически къахьегама сийлен цІи ккхарa къоасац доаттабеш а. Уж я мастерашта Х. Мусаева, Г. Григорьяна, Э. Батаева кулгалду коллективаш. Гуйрийнея Іанен лаьрхІа наькъаш кийчдеча участка ерригача дистанцей коллективаша дукха балхаш даьд наькъаш тоадеш, наькъий йистошка гаьнаш йогІаш. Тоаьй пассажираш автобусашта тІахувнаш йола кайнаш. Участка ерригача наькъашка хІанзлехьа гаьнаш ергІай. Царна юкъе а сонийн зеитен гаьнаш.

Гаьнаш йогІача къаьстта дика къахьегарна белгалваьннав коммунистически къахьегама ударник С. Ф. Ступникоов. Иштта дика къахьегаш ба ремонт ераш З. Сапарбиева, Ш. Алиев, С. Гапаева, Х. Элисханов, кхыбараш.

Участка кулгалхошa, партийни профсоюзни организацеша чІоагІа къахьег балх дика вІаштІехьбаккхара, беча балха тІахьожаш доаттабу. Дистанце коллективашта юкъе социалистически яхь яьржай. Цу яхье даьха къахьегама толамаш кувц участка дистанцей коллективай юкъарча собранешка. балха опыт дІа-юха нийн коллективаша.

Коммунистически къахьегама сийлен цІи яккхара къоасам доаттабеш ва хІара бохкие, укх шера цо сийлен цІи яьккхай 18 болхлочо.

Иштта дика къахьегаш хьайоагІача участка коллективаш кхесекаш соотІетан тийнд.

У. ГАГИЕВ,
Нохч-ГІалгІай АССР-а наькъий управлене ПЙР начальник.

СОВЕТСКИ МАРШАЛ БЛЮХЕР

Крепостничество хиннача ха нашка помещика - самодура ший цхьаь ахархочуна — Василена из бегиоахаш немецки маршала Блюхера тайпан цІи еннай. Бакъдар аьлча, помещика дагa хиннадац цу крепостнойчун наьтта Васили цІи йолаш хиннача оьІий воІах белгала маршал хург ва вий аьна.

Василий Константинович Блюхер вайа 75 шу хьалхагІа, 1889 шера 19 ноябре, Барщинка яхача ярославски юрта, къеча ахархой дезале. Юртарча школе дешаш хиннав из, цул тІехьагІа городе вахав, заводе болх баьб. Хьалхара дунен тІом болча хана мутІаргІара саьте, цул тІехьагІа унтер-эскар волаш фронте хиннав Блюхер.

Сийлахь - боккхача Октябра хьалхарча денношке а дола Шеча гвардe мутІарашта юкъе хул В. К. Блюхер. 1918 шера из верте хинна 10 эзар салтечох латти Къулбезьен - Уральски партизански эскар тІом беш цаІх аха эзар километр далар. Цул тІехьагІа Колчака эскар дохадьеча стрелкови дивизена командир еш хилар Блюхер. 1922 шера февраль бетта, Дальни Востока эскара команда еш хиннача Блюхера кулгалдир Дальневосточни край японски захватчикех мукъабаккхара яхь йолальча Волочаевкана хьоч гІеръяьлина йолча штурмана.

Маьршa вахар хьалдеш хиннача шерашка В. К. Блюхер керте латтa Къаьстта Краснознаменни Дальневосточни эскар вай Дай-мехке маьхбоалехьарча дозанаш тІарча шашара низ бола бастион а хинна латтар.

Даьхе лоралара гІуллакха васкугаш хилара боевой Шеча Байракха ших ордел, Шеча Садакъа ордел, Ленина цІи ордел еннай В. К. Блюхера. 1935 шера Советски Союза Маршала цІи елар цуна. 1938 шера Сталина культ личность йолча хана трагически валар хиннад В. К. Блюхера.

САКЪЕРДАМЕ САЙРЕ

Дукха нах гулбеннабар укх денойка Наурски района культура ЦІагІа хиннача хозача, беалкерча сайране. Къона призывникаш Советски Эскаре бахара хетаь из сайре аьлр комсомола районни комитетой районни комиссариатой. Шоай новкълоца, даьца, гаргарча нахаца баьхкабар призывникаш.

Райисполкома председатела нов. Моганадова хьайийллар из. Советски Эскаре болхача призывникашта лоьна боаккхаш къамаьл дир района военни комиссара нов. Зубкова. Цо дийцар дерригача дунен тІа машар лорабеш латтача вай низ болча эскарах. Гулбеннарий цІерах нов. Зубковa темаш белар призывникашa советски салтечун цІи сий долаш лоьсйе хилара.

Гулбенначар дика тІаийцар Советски Эскаре гІулакх де водача И. Бромберга дас даь къамаьл «Со ше тара ваьзе ва, — аьлар цо, — такха сай воІ Советски Эскаре верия. Со тешаш ва цунах дика салте хургйоларах».

Торжественни дакъа чакхдаьнначул тІехьагІа района художественни самодеятельноста нахаца гулбеннарна концерт оттадир.

М. ТАЗИЕВ.

Артиллера Денга

БІУНИЙ НИЗ БОЛА ТАЙПА

Г. КАРИОФИЛЛИ,
артиллерe маршал-полковник

19-ча ноябре вай хьалкъоа цун бІухошеи белгалдоаккх артиллере Ди — советски артиллеристаштеи оборонни промышленноста болхлошеи карагІдьяинаршка хІара шера хьалар. Сийлахь - боккхача Даймехка тІема къовсамашка артиллере хинна боккха лоархІам белгалбаккхар духьа 1944 шера СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаца оттадь из Ди дезделта цу тІема эгтара чІоагІагІа белгалдаьннача деница вийседаьд — Волгограде вай бІунашa наступлени йолальча денца.

Артиллере Дийнахьа халкъо гІад а дала хестабу ший ракетчикаши артиллеристаши, хІаьта иштта Іилмахой, конструктораш, инженераш, техникаш, болхлой — вай тІема низ хьабаьраш.

БІуний хьича тайпай бІухошца цхьана советски артиллеристаша сийлеца кхоачашдир шоай декхар вай Даьхен моастагІашца мел лаьттача тІемашка.

Граждански тІом лаьттача хана а тІехьа Іалаьмате чІоагІа денал, хьинар, турпалан хиларца, гІаш-лошеи дошлошеи айхха бувзам хиларца, алацеи чархашеи кадай а шерра а маневр ярца белгалбаьлар вай артиллерей цун лични составеи тІема гІулакхаш. Артиллеристаша бІарге а лаьна кхувсаш шерра пайда ийнар къаьст-къаьстача батареи йоккхийча топеши, хІаьта керттерча лостамашкахьа моастагІчуя алал дикка тІех а боалаш цахаддаш, низ бола ала тІалоаллар гонзалца.

Артиллере боккха низ цхьанахьа гул а баь тІом бара масал да тІом болабеча участке къайлагІа вІашагІа а теха 27 артиллерийски батарейцеи 10 бронепоездацеи — ерригаш а лаьрхІача 200 йоккхача топаца Парышки къувсаш баь тІом. Цхьаннахьа гулььча артиллерех пайда эцара метод цу тайпара юкъеяьккхар Петроградa, Уфайна, Перекопа юхе.

Коммунистически партеи В. И. Ленина шеи йоакхо яр баьлан доладш Советски Эскарера артиллера хаим дуккагІа хулар, хІаьта 1919 шера бІаьсти дьатІакхаьчача хана фронташка юллаш 1700 гаргга йоккха топ яр.

ЙІаьхий тІема опыт, дика кийчъенна лични состав а йолаш граждански тІема юкъера ьлар советски артиллеря.

Хьалхарча пятилеткай шерашка хьайир Советски Эскара башхалона тІема гІирс бенна йола йоккха тІема промышленность.

Цу юкъа къьна мел йола артиллерийски системаш кердачарца, голашагІа ярашца хийцар. Царех дуккхаараш шоай тактико-технически свойствашка диллача шоайла тІех цхьаьккхий йоацаш а хІанз а.

Талант йолча советски конструкторашa Социалистически Къахьегама Турпалаша В. Грабина, Ф. Петрова, И. Иванова, Б. Шавырина, кхычар хьадир эгтара толашагІа дола артиллерийски, цу даькъе реактивни а, ший характеристикашка диллача капиталистически мехкий эскарий дикагІа йолча образецал тІех дола гера.

Сийлахь - боккха Дай-мехка тІом болалуча хана ший низага, вІаштІехьъяларта, кадраш, кийчъенна хиларга диллача фашистски захватчикашца лоаттадьча тІемашка цул кхевачашде дийзача чоалханерча декхарий беарам тІа латтар советски артиллеря.

Хоаш ма дарра, тІема хьалхарча этапе тІехьашка бувлаш хала тІом бир вай бІунаша, моастагІчун доккхий низаш, эгтара хьалхарча аргІанеа цун танкови бІунаш, тишде а йоккхаье йоацаш дита а, лердхІаметІарча лостамашкахьа моастагІа юхасонаве а хІалакве а безам болаш.

МоастагІчун доккхийча танкови низашта духьала доаттабьча къовсаме хоалийбеш бола низ бар советски артиллери. Цхьаннена духьала цаІ долаш гонзалца фашистски танкашта духьала - уттар бІарча артиллерийски доакъош санна, иштта къаьст-къаьста подразделенеш йоккхий топаш.

Волга бахьан долаш лаьттача тІемий турпала сержанта Болтенкоса ший йоккхача топаца моастагІчун 15 танкаца тІом бир, кот а ваьлар. Эпсара Рокошева командах хинна артиллеристаш, моастагІчун 300 танка духьал латташ турпалаш санна байра берригаш а, цхьабакъда, цу лостаме цхьаь цаІ танк хьатІех-а ялийтанар. Советски артиллеристий къонахчах, турпалал, денал хьаьхоккхаш дола масалаш дукха а доалале йиш яр.

ТІом болабеннача юххье а дезa Советски Эскара аха даьлар керда бирса гера — бІунашка чІоагІа лоархІам болаш хинна ракетни установкаш, цІи хеа «катюшаш». «Катюшаша» хІалабеш тІалехкача цІера аьв доккха ее дора гитлеровашта, цецвоахар моастагІа, корзагІдоахар цун мутІараш.

Эпсара Флерова командах хиннача «катюшай» батарей волаш аьлар эгтара хьалха 1941 шера июль бетта гер. Орша машинаьхьа узела районе гулденнача фашистски бІунашта. Техникеи нахи дукха хІалак хилар моастагІчун.

Гитлеровски эскара командоване приказ делар фуннагІа даь а керда советски гера карадаь аьнна, хІаьта из карагІдаьнначоа дукха наж а биллабар.

Къиза къовсамаш лаьттача хана капитана Флерова батарей гоена юкъе нийсъенар. Турпалаш санна латар цун тІецахой тІа-тІа дукхагІа го вІашиа боалабе гІийртача моастагІчоа. Кхы де вІашв а доацаш бисача артиллеристаша шоай командир керте а волаш ерриге пусковой установкаш вІашагІъьлар, юхебеса берригa тІом цкъа хьалхагІа моастагІчоа тІа а хийла. КІеззигача тІемахой мара аьттув баланзар гона юкъера бовла. Командири вай батарейцани аьттув боацача тІем тІа байра, Даьхена хьанхашкара шоай декхар дикка кхоачаш а деш.

Иштта гитлеровий дІадакхха аьттув ца бовлаш дисад бирса советски гера.

Коммунистически парте кулгалца, болхлой, инженерий, Іилмахой творчески кхиамца доацхача хана доккхий толамаш даьхар тІема промышленноста. ТІема тІеххьарча кхаь шера аьхха артиллерийски заводашa хІара шера фронта телар 230 эзар гаргга йоккха топи миномети. ТІема хана кийчйир 775 миллион сонгІа снаряди мина.

Вай бІунашa керттера хІама тохача оагІорахьа артиллере цІи тІерзалр чІоагІагІа дола заков а хинна дІаэтталар. Из принцип къаьрагІа гучаьлар Волга бахьан долаш лаьттача тІема наступательни операцешка.

1942 шера 19 ноябре Городaтурпала го баь лаьттача фашистски бІунашта тІалаьллар 13,5 эзар сонгІа йоккхийча топий, минометий, цхьан залпаца 500 тонн сонгІа Іоажала мукъ хьош йолча 1.250 реактивни установка цІера ала. Курска юхе Центральни Воронежски фронташка даькъа доацаш яр 20 эзар сонгІа йоккха топи минометий, эзар гаргга реактивни установка, хІаьта Берлински операцехь фронтаца яр 41,5 эзар сонгІа йоккха топи минометий.

Доккха декхар кхоачашдора авиацеца цхьана вай бІунаш лораеш хиннача войсковой зенитни артиллере а.

НагахьА санна тІом болабеннача юххье фашистски авиаци 200 метрга кхаччалца лохлуш хиннале, 1941 шу чакхдоалача хана 4 — 5 эзар метр лакхера бомбаш чукхувса езаш хилар моастагІа, хІаьта кудухьа уж кийса а легацар. ТІаухача моастагІчун самолеташ юхачувхаеш болча зенитчикашка къонахчаи турпалаи гойтар, цхьана а минута тоний ала сацийтанар, гитлеровски стервятникашта доккхий зенаш а деш. ТІема хана чар йохайир 21654 фашистски самолет.

Даьхено бе боагІача тайпара нах бир артиллеристий сийлахьча гІулакхий: Сийлахь-боккха Даймехка тІом лаьттача шерашка царех 1800 сонгІа саг Советски Союза Турпал хилар, 1 миллиони 200 эзарн саьга орденаши медалаши еннай.

Каталонца тІом чакхбаьккхачул тІехьагІа советски халкъо Коммунистически парте кулгалца доккхий толамаш даьхад бохкамой культурани вахара дерригача доакъошка. Бокъам боацаш чІоагІа лакхбеннаб СССР Герзашцарча Низий низ а. ТІом хІабаьньначул тІехьагІарча хана цар шоайта юкъе эзар Іилман техникаи толашагІа долча доакъошта карагІдьяинка доккхий хІамаш. Шерра догІавенай бирса ракетни техника а.

Вай ракетни бІунаш кийчдаьда массеха бІаь километрашкаро дукха бІаьш километрашка кхаччалца гаьна йолча лаьттае тІарча объекташта а хІаьта сиха гІоала лоарашта а — хІанзарча замане лакхала мара из ца хиларах, каторедолаш кхувса йиш йолча баьха-дікача герзаца.

Советски ракетчикашеи артиллеристашеи толаме Іомаю чоалхалера керда техника, тІагІертта эргайолаш тоаю тІема гонзал. Шерра социалистически яхь яьржай тІехкиа даькъех подразделенеш яха цІи тиралийта бокъо яккхар дуьа. Тахан дукхачув тІемахой - ракетчикий артиллеристий моакхош сийрдадаьха, ала а йоагІаш, ала значокаш «Классный специалист», «ТІема политически кийчол отличник».

Доккхий толамаш даьхад инсарна Н. Шишкарева, А. Новикова, Ю. Русецке, В. Павлова, И. Евстифеева, А. Отаркова, кхычар командах еча подразделенеша.

Артиллере Дийнахьа ракетни артиллерийски промышленноста болхлоша толаме итогаш ю тІемахой тешамерча бе ухаш йола керда даймехка толашагІа йола техника хьаеча.

СССР Герзашцарча Низий бІуний массе тайпай тІемахошца цхьоне сийрда бІарг кхоабаш ба советски ракетчикаши артиллеристаши. Вай Даьхена, низ болча социалистически лагера мехкашта тІаккхайдача моллагІча а агрессора хІалакеи хІама тоха кийча ба уж массаза а.

(1964 шера ноябрь бетта араьннача № 21 йолча «Агитатор» яхача журнала тІара).

«СЕРДАЛО»
2-гІа агІо, 19 ноябрь 1964 шу.

ТОЛАМАША ГIАДВУГ

Шу хьалхарlа районе эгтара тlеэхьара хlана яц альна яр тха колхозан шурий-товарни ферма. Альча кхоачам ба, хlалахача шера хlара кхоабача lатта лоархlаш льяхха шура 1890 килограмм мара хиина ца хилар.

Укх шера итт бетта хlанзле а хlара кхоабача lатта лоархlаш 2200 килограмм шура льяннхай. Цифраша хиалача дикка йоккха юкъ йоалл цунна юкъе. Малагlча бахьанах вlаштlехьаьнная тха иштта дукха шура лакха?

Эггара хьалха — из карагlаьяраш мах ба. Нагахьа санна укх шеррайца хьайбаш лелаерех дукха мах хlабуьлаши хьайбеши хинна бе, хlанз тха ферме вlашагlтехай массара а болх бергболаш йоза ковргайн баха lуйи карраш.

Шоаргlа уйна тlаьхьйта льяр ферма коллектив дакъараш кийчдераш уж кхомбей леладераш. Эггара хьаькхарчарца колалелар тхо карба аш тела. Цо йиш хилийтар тхога доахаина тела концентраташ дикка кlезигтье. Хlаьта а, доахана душ фола шура кlезиг ца ялараш совгlа, цхьы а дукхагlа тlаьттаьдха льяр. Ахкан замалахьа доахаица харбамих телашар оаха. цхьабакъда, хlанз цхьа а ращтана юкъейоалаьй оаха ца.

Товарни шура алсамъяккхара бекхача доаодlаме хилар lаьсаштa искусственни шура телар. Шена шура юкъе йоацаш, алхха искусственни шура а хьуякхаш кхаба долалелар тха lаьсий. Из кийчъенра боккъаша вlаштlехьаьяккха тхоаш доалеминачул тlехьарlа.

Товарни шура алсамъяккхарал совгlа, цхьы а дукха пайда баьлар искусственни шурах. Цхьа-ддале, из бахьан долаш нагахьа lаса лаш хlанз. Масала, хlанзалца дlалхача хана 99 процент lаьсий ца леш дисар. Плананчул дикка дукхагlа тlаьттадолийт оаха хьайбашта дулх а.

Искусственни шура доккха мовкъостал лир тхона дулх доаккхача а. Пачхьалкхенга дулх доахара план кхоачашйир оаха чуоттаьь сиргlилгаш искусственни шурайца кхаба-лаш.

Нагахьа санна хьалха чуоттаьь кхоабаш йола уж тайпа сиргlилгаш кхаь шера 280—300 килограмм доза долаш хиннайе, укх шера уж чуоттаьь кхоабача хана, бархl бетта 280 килограмм дозал болаш хилар. Чудатташ мел лькхача хана хlара дешнен бийсанден 1100 граммi дулха тlаккхетар.

Тха ферме шера пачхьалкхенга дулх доахара план 900 центнер ер тайир. Хlанзалца оаха дlаделлай 1500 центнер дулха, е планел заданел 600 центнер дукхагlа.

Дика результаташ я тха ферме пачхьалкхенга шура йоахара а. Хlара кхоабача lаттагара шура яккхара тlеиа шера оттаь план 2020 килограмм яр. Хlаьта ферма коллективо тlайица дехлар дац 2160 килограмм дикка аьнна. Дlабахача укх итт бетта цу рубежал дукха тlехьаьнлай коллектив — пачхьалкхенга шура йоахара тха фермана оттаь шинна план шоагlча октябре кхоачашйир.

Шу коллективача хана коллективо лаккхача темпашца дlаболабаь болх хlанз а цхьы уж лаьгl ца лур лел. Дукхача доаркаша шура яккхара шера план кхоачашъярал совгlа, шоаш тlайица хинна доаккхий социалистически дехкараш а кхоачашдир. Шура яккхара гlулакха тха ферме хьадкара мотт лелаю къахьегlа йодча доярка Васильева Маригlа. Тlаьхьал итт бетта хlара шо кхоабача lаттагара 2450 килограмм шура яьккхар цо, тlайица хинна дехкар а 2350 килограмм дикка аьнна хиннача метте. Хlара lаттагара 2380 килограмм шура яьккхар Рыбалко Мария, хlаьта Мальцева Нинас — 2360 килограмм, иштта кхы хlаьо.

Д. СЕМЕНЮК,

Сунженски производственни управлене Кирова цlерахча колхоза МТФ зоотехник.

ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Рудаш йоаца гlишлон материалаш йоахачей уж чакхйоахачей Грозненски управлене коллективо цхьоаьлагlча ноябре кхоачашъяьй валови продукци арахецара шера план. Планах лаьрхlачул совгlа хьабаьккха жагlа 40 эзар кубически метр, гlум — 128 эзар кубически метр, жагlа увей йоаз гlум 132 эзар кубически метр. Планал совгlа 19 процент лаккхьенай къахьегама бахьар.

Товарни продукцега дlабодл мах лонбарах итт бетта пачхьалкхенна кхачаь ахча 50 эзар сом да. Товарни продукцега дlабодл мах совкха укх кхана хинначул 12 процент дукхагlа ба, хlаьта ахчанна лаьрхlача йох цул 140 эзар сом. Кхыметтен дlадахача шера а тха управлени плановш не леш яр, хlаьта укх шера дукхьала 9 бетта кхоаь ахча 129 эзар сом да.

Тха предприяти кьона я. Из вlашагlъелла 1960-ча шера. Цу дикъ шера дукха балхаш даьа тха коллективо фоалама реконструкци а ер да дегlабоалабара. 1960-ча шера вай республикица хьаштаю кхоачашдалла бацар жагlа. Аргун яхача карьере цхьан бетта боаккхаш хинна жагlа 7 — 8 эзар кубически метр мара бацар, хlаьта укх шера цу карьере цхьан бетта хьабоаккха жагlа 30 эзар кубически метр ба, цох 65 процент била кагий жагlа а болаш.

Хlанз тха управлене коллективо вай республикерча гlишлонхой хьашташ кхоачашдеь а ца lеш Дагестане дlауьйт тайп-тайпара жагlа.

Керда мощносташ балха юкъе ийлах, дробильно-сортировочни агрегаташта модернизаци йах, технологически процессаш ерга а йоалаш болх кийса вlаштlехьбаккхаран вlашгlехьдаьлар жагlа дукхагlа баькха. Цуров Ахьмда кулгалдеча Аргун яхача карьере дукха ха йоалаш балха юкъейихьар жагlа була а булаш яшача хьасапе дlа-юкха хьоастабеш йола уникальни установка, шие жагlа буларг вlахьагlъелдар. Транспортер а оттаь механизировани хьасапе силале дlауьйт кийча жагlа, технологически линей схемаш эргашьяй. Цу мероприятеша дикка атта баьккхаб коллективна болх.

Хьинаре къахьег управлене рационализаторашца а. Балха юкъе ийлаьача предложенеца торо хилийтай оборудованей къахьегама овсарле цаl - аз совъккха, арахецача продукцега дlабада мах дикка лоххбе. Масала, 1960-ча шера хьабоаккхача жагlан цхьай кубически метрага дlабодаш хинна мах 3 сом 60 кепиг бар, из дlабехкача цхьан кубически метра деш хиина ер 1 сом 3 кепиг дар. Укх шера лакха дикал а йолаш дьабоаккхача жагlан цхьан кубически метрга дlадодар 2 сом 46 кепиг да, из дlабехкачул тlехьагlа хlара кубически метр жагlо беш бола пайда 50 кепиг да.

Червленски карьере юла а юлаш хьайбаккхача гlомара дикал лакхьара балха юкъейихьай керда технологически процессе — шерьяь из гидроклассификаторца. Дукхача къамех болча нахах латта бартайна тха коллектив коммунистически къахьегама сийлен цlи тlехьара къовсам лоаттабеш я. Из дехар кхоачашдара беррига вай тlабахийта къаьхьет хlара участка, смена коллектив. Цудухьа укх шера карара ца йоалийтар лелаю оаха Октябрьски района КПСС Райкомей Райисполкомей карара-кара тела цlе байрах. Цул совгlа Ерригсоюзни социалистически яхье зийна къахьегама толамаш дахарах массехказа ахчан премеш еннай коллективна.

Шоай балха говзал лаккхьаре, кердадар балха юкъедахьара, пурга хьежна къахьегама овсарле лаккхьара хьинара лиаш яхо ца беш къахьегаш дукха болхлой ба тха коллективе. Царна юкъе я коммунистически къахьегама сийлен цlи лелаю, мотористаш ий. Никитина, Ахмерзоева, Аксенова, кхычар кулгалду бригадаш.

Коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цlи ерна 31 болхло ва управлене коллективна юкъе. Царна юкъе ба дробильщикаш ий. Ильиченко, Джабраилов, Рамазанов, Хворнев, мотористаш ий. Усманов, Неверов, Дмитриев, кхера бохабераш ий. Хинафов, Тапуев, Азиев, кхыбараш.

Даьхача толамех кхоачамбаь lеш яц тха управлене коллектив. Арахецача продукцега дlаладар лохдара, къахьегама овсарле лакхьара, продукце дикал лакхагlа хилийтара беррига низ тlа а бахийта кердача торовех пайда эца гlертаж я коллектив. Экономически совете дийца а дийца балха юкъелхьа лаьрхlар дукха пайда бергбола рационализаторски предложенеш. Ер шу дилалехьа Аргун яхача карьере деш мел дола балхаш механизирования хьисапе кхоачашдеш хургда. Цу гlулакха лаьрхlа оттаеш я дига скреперие хабелха. Цо торе хулийтаргья гидромеханизировани хьисапе жагlа хьабакха. Из дехкар толамца кхоачашдара экономически совето решени яьй гидросортировочни установка кагаметта болх ба дугови установка оттае. Балха юкъехьоргья кхоалагlа жагlа буларг, цо торо хулийтаргья била цlенбаь жагlа дукхагlа хилийта.

Ираш-Марды яхача карьере кlира хьалижхарам, сортах из къоастаьраш механизацена лаьрхlа дола балхаш йистедоалаш латт. Цу гlулакхо торо хулийтаргья хьучахьа балха лакха йиш йолаш 40 болхло — кхера бохабераш мукъабалийта, кlирах кхеранга дlабода мах дикка лохбе.

Вай беррига массе боккха къовсам лоаттабу араlеца продукци комплекси экономически эффективность йолаш хилийтара. Из бахьан долаш къовсам лоаттабеш я тха коллектив а. Цу лаькъе кхоачашдара дагдоацаш да хьагучох пайда луш санна а хеташ халкъа боахама доккха зе деш йола вlаьмига карьераш дlалхар. Цу карьераш зе деш хилар керттера бахьан да цига беш бола бахх технико-экономически документаце малххара ца беш хилар. Цул совгlа дукха жагlа лечкъабеш а бов. Уж кхоачамбоацараш хилийта йиш йолаш дац.

М. КОДЗОЕВ,

Грозненски рудай йоаца гlишлон - материалий управлена начальник.

АТОМНИ НИЗАШ БАХЬАН ДОЛАШ ЛАТТА КЪОВСАМ

Къилбаселаатлантически союза (НАТО) мехкашка цхьана хургдолаш цу тlема блока атомни низаш вlашагlтоха дерхlаш йола тайп-тайпара планаш къувсаш массехк шера латта дискуссеш укх тlеххьарча хана кхоххаенний. Империалистически державашта юкъерча керла эттача вlашдухьаленех малхбузехьарча прессо олаш йола «атлантически кризисе» тlеххьарча аргlах хьакинналц «дукхача оагlорахьара ядерни низаш» вlашагlтехара американски проектаца юваенна.

Цу проекте дерхl хlарадар ядерни боеголовкаш йоаххача «Поларис» яхача 8 ракетаца кийчдаь а йолаш хи тlарча 25 кемах флот вlашагlйолла. Массехк мехка вихалех вlашагlйохна лерхlар кемай экипажаш, цу даькъе США, Малхбузен Германе, Англе, Франце, Итале, цхьайолча кхийча европейски пачхьалкхений вихалаш а болаш.

Цхьабакъда, дукхагlа бола НАТО-га гlоллара американски партнераш США проектана рьаза хилланзар. Алхха цхьа мохк хилар американски образецах атомни низаш вlашагlтохара гlулакха рьаза болаши из чоагlа хьаштдолаши. Йа хила езаш я, гучох, американски проектах шийревеншистски политика чакхъяккхара йола пайдаера тlема инструмент лаьрхlа ца lеш. НАТО-на чухьа шийпозицеш чlоагlъергйола средство а лоархlаш йола Малхбузен Германи. Хlаьта из къайладаькхха лоаттаечача цун сатоха ца луш хилара саьккца баха йиш яцар НАТО-га гlоллара цун союзникаш.

Дукхача оагlорахьарча низашкацар дакъа лацар аьттув бола решени тlаацара кхыча мехкий правительстваш тlехьа лха гlертар Бонн. Укх тlеххьарча хана США правительствана а низ беш яр Бонн дукххача оагlорахьара НАТО низаш вlашагlтохилга сихлар духьа, хlаьта кхыметтел союзникашта ца туге а, уж низаш вlашагlтохара хьакъехьа США-на шин оагlорахьара договор дар духьа. Дукха ха йоацаш а тlехьа канцлера Эрхарда, 12 июле президентаца Джонсонаца бaьт вlаштlехьбаларца дийца, аьлар, НАТО ядерни низаш хар ма ху сихагlа, ер шу чакхдалалехьа вlашагlтехача бахьахьа хургда.

Бонн селлара чlоагlа сарцагlьаларе мича кхоачаве тарху велургда дукххача оагlорахьарча ядерни низий лоархlамегlарча проблемана — «ядерни лак» олаш йолча проблемана е, кийсагlа аьлча атомни верди чуйоалла ракета кхоссa боккъа малагlчун я яхача деща хана йоахьа хиннача хувцамашка хьежача.

Юххьанца дена хеташ дар, ядерни гера юкъедаккхара даькъе тlеххьарча оала дош США-га да, аьнна. Цул тlехьагlа 1962 шера Джон Кеннеди юкъеьнккхар «Шолха вето» яха керда боккъе (е цунах кхы цхьаьнха бесса) оалла тайпара, «шин кнопки боккъо»). Цун маlан да: ракета кхоссара йоагlаш йола решени ала ярьйла Вашингтоне санна, иштта «вlашагlихийтта Европа» олаш йолчунца дакъа лоацараша а. Цу бокъон маlан хlанз дикка хувцалуш да. Массехк мохк цу «объединенена» юкъера бала торе йолаш хиларах, цунна юкъера Малхбузен Германи лоархlам дикка лакхлу. Цу тlа а, цига дlайодача финансови керттера дакъа шоашта дlатlаьнаш бола немцаша дlадех, решени тlаацача хана хlара мехка голоса лоархlам по цига доацача финансови лакъаташ хьежна хулга. Цу тайпара, хlанз гуччахьа да, Бонн малхбузен газеташ тlа белгах ма даххара, «европейски кнопка доал делга шо бе доллавийча йолаш хилар.

«Гейнача экипажех латта хи тlара флот, — яздаьд «Таймс» яхача английски газето, — тlема хьесапара диллача ца эпаш, ядерни гера дlахадоаржадарга кхоачавергволаш а... ядерни гера тlахьожам лоаттабеча йоагlача тайпара йола йоккха влияни Малхбузен Германена lалашъергйолаш дола гlулахк да» яхаш.

Кхетадеш да, дукхача мехкаша цу тайпара соглашене керттера доахъош США-си Малхбузен Германей шоашта дlа а эпаш, вокх мехкийсача мехкашта статистий дакъа мара ца кхоачадеш йола союз лоархlаш хилар. Американски проект яр тlа йоацилга а хоаш, цхьанкха дича а цунна юкъе дакъьлаца ца тугаш lийнай Франци, Норвеги, Дани. Хlанз а хьайла цхьан наькъа тlа уйна санаьза, Англе малагlа решени тlаьц хьежаш да воъ мехках.

Цу мехка lаьдала керте оттача кердача лейбористски правительства хьакхайкадаьд, из доц вовоастаде хlана а кийчъялаьа я шо, хlаьта ер шу чакхдаллалца йолча хана НАТО ядерни низий хьакъехьарча дешан бух соцдаш йола позици дlа а хьойлалургьяц шийга, аьнна. Цунца цхьана доаzол дехьарча пресса тlа хоалаш арадаьннад. Англи къаьстта ший план — «Дейли мейл» яхачох дукххача оагlорахьара яха термин ше а яйна дlаяргйолаш йолча масштабашка кхоачадеш дукххача оагlорахьара низаш вlашагlтохара проект селлара чlоагlа шерьергйола керда тайпа НАТО ядерни низаш вlашагlтохара план хьалхашка я безам белаш я, аьнна. Лоацца аьлча, цу планаш маlан да «поларисаш» а тlайолаш долча хи тlа гlолда лелача кемай флотал совгlа НАТО ядерни низаша шоашта юкъейоалве сом американски ракетни установкаш, водородни герз тlадола английски бомбардировщикаш, хlаьта тlехьагlо — «поларисаш» тlайола хи вlалгlоала леш английски атомни лодкаши хlанз Англе хьаеш латта керда атомни бомбардировщикаш яхилга. Цу проекто, из оттаьерала дерхlачох, Англена торе дургья Малхбузен Германи готье а НАТО ядерни низашта юкъера керттера метте шийгахьа дакха а.

Цхьабакъда, НАТО мехкашта юкъера вlашдухьаленаш къаьстта чlоагlа иръенна укх тlеххьарча деношка французски никалаша дакха къамаьлашца дувзаденна. Хlанзалца дукхача оагlорахьарча низашка дакъа лаца ца туташ хиннача Франце хьадьоккхар, шийга цу проекта бала боаш хилар. Хlаьта хlанз, Вашингтона — Бонна соала реальни гучча хьарен белгаденаш американски проекта тlа дикагlа хьоастаьнуш хилар бlарга а гуш, цхьанначахьа хийнай цо ший позици. Къаьстта а чlоагlа дар, Францена духьала ергаь шин оагlорахьара германо-американски соглашени ярга кхоачаве тархуча дукххача оагlорахьарча низаша, аьннача французски премьер-министра Помпиду 5-ча ноябре даь къамаьл. «Дукххача оагlорахьара низаш» агрессивни а Европа хlалах ергйолаш а, цхьайолча кхыча мехкаш та провокационни а да, аьлар Помпиду. Кхетадеш да, французски премьера селлара чlоагlа даьча къамаьла маlан Франце, юххера а, ядерни низашца Малхбузен Германе дакъа лацара гlулакха принципиальни дергагlа чакхйоахаргйолей позици лаьцай яхилга ца хилар. Деррига гlулакх сенах латт аьлча, из латт, Малхбузен Европе керттера дола шийга эца безам болаш йолча Францена вlашагlихийттача Штаташа шоай тlехъяьнна йоккха влияни Европе лоаттаяр ца лоэш хилара. Цул совгlа, де Голль ше а вар Малхбузен Европе кулгалдара дакъа лаца Францега йиш хулийтаргйолаш йола тlема-политически союз Франценеи Малхбузен Германенеи юкъе вlашагlйолла лерхlаш. Хlаьта ФРГ-ас американски проектана юкъе дакъа лацаро, Париже цунах кердача тайпара, европейски аренера Бонна позици чlоагl а ергъя из французски союзникаш тайпа хlама доацаш а хулийтаргья. Де Голль дог ийнна ва, яхаш яздир французски «Орор» яхача газето, хlана аьлча из ше а хаьга хинна вар даьл шийта а долаш йола Европа чlоагlъле хургйолаш хинна Париж-Бонн яха ось вlашагlйолла.

Помпиду даьча къамаьло доазол дехьа боккха низ болаш эффект йир. Дукххача оагlорахьарча низий проектана голахьа хьайна событеш шоаш йоазахаш дукххача газеташа яздуьу, нагахьа санна из чакхьяьккхача Франци НАТО-на юкъера дlаялар кхерам а ба, хlаьта цул тlехьагlа из йохача дlакхаьчар морг а яр, яхаш. Дукххача оагlорахьара низаш вlашагlтохара планаш толхае французаш гlортаро, яздуь «Вашингтон пост», чlоагlа къовсам баккха тарлу Вашингтонаи Парижаи юкъе.

Михьагlъяьнна кризис юкъагlр дузаьха, газеташа белгалдоахачох, Вашингтонеи Боннеи барт вlаштlехьбала мег дукххача оагlорахьара низаш вlашагlтохара проект 1965 шера сентябрь бетта ФРГ-е хоржамаш чакхдаллалца тlехьаяккхара гlулакха. Цу тайпара, цхьа бахьан доацаш дац, кийсса укх деношка президентаца де Голлаца доттагlлеи гlулакхаш хиларах вовзаш вола, ХДС яхача ФРГ-е доал деча партий председатель вола, хьалха канцлер хинна Аденауэр официальни воацача визитаца Париже вахар.

Из визит яьй, малхбузехьарча прессена хетачох, Малхбузен Европе «Юкъара рынок» олаш йолчун юртбоахама политика даькъе санна, иштта дукххача оагlорахьарча низий хьакъехьарча деша а ФРГ-ени Франценеи юкъе йийтlа барт тоабар а кlезиг-дукха вlаьдбар а духьа. Цхьабакъда, прессо чоьая пессимистически мах бу цу наькъах хила тарлучрий. «Де Голлацара Аденауэра переговораш, — яздуь «Либерасьон» яхача французски газето — академически характер йолаш мара ца хила тарлу». Визито дlайоахаргъяц атлантически союза кризиса белгала йолаш латта франко-германски вlашдухьаленаш». «Дукххача къамий ядерни флот вlашагlйоллара планаш боккъонца чакхъяха лаьрхlа я США, уж планаш йоахе гlертаца Франце фуннагlа леладдойя а».

Дукххача къамий олаш дола атомни низаш бахьан долаш гlитта къовсам мишта чакхбаргба хьалхагlа а ца хала да. ЦаI да кхетадеш: НАТО ядерни низашта гонахьа лаьттача гlулакхаша хьахьоках эггара хьалхара аргlанна социалистически лагера мехкашта духьала ерзаь вlашагlьехнаш латтача тlема блокашта юкъера алийн бахьан долаш империалистически державаша шоайла дергтабу гуччахьара къовсам. Иштта кхетадеш да, Малхбузен Германега ядерни низашта юкъе дакъа лацийта дерхlаш йолча моллагlча а планаша атомни гераша бода цигъ пуина хьабеллаш хилара бонсеш реваншистий хьахьахий тlадохийташ хилари.

А. РАЧКОВ.

(ТАСС).

КЕРДАДАР — ПРОИЗВОДСТВАНА ЮКЪЕ

Кхоачашдаьза дартдоаца дехкар а хинна хьалхашка эттад хlана керда техника, lилмана карагlдаьнараш, прогрессивни технологи производства юкъехдахьар, цун техническа боврам лаькбар. Технологически процессе бахьан къовсам лоаттабар, рационализаци тохкама балхаши дегlалдалдар. Балха тlа хьалха латтачар опыт производствана юкъехдахьар керттерча дехкарех цаl доархl тха химически комбината коллективо.

Тха комбината центральни лабораторе дукха тохкама балхаш ду. Денош хlанха а ца lеш бетташ дlалхад полимеризацена реакцеш еча растворителаш лаьрхlа дола бензин докъадара керда метод тохкаш, из а полиэтилен хьахилийтара йола керттера цхьа агент.

Лакха дикал йола полиэтилен хьадаккхара эшеш я цхьанкха хlама ца уаш йола растворитель. Иштта йолча растворитела болх бу катализаторацен сокатализаторацен. Хьалха дlалхача хана растворителаца уаш хулар хийи метанола.

Хlанз, бензина ректификаци яьчул тlехьагlа метанол растворителе доацаш да, хlаьта тlунал хlара растворителан килограмма лаьрхlача 15 — 20 мг я, из дикка лохъю полимеризаце овсарле, лохагlа хулийт полиэтилена дикал. Лакха мах бола катализатор дукхагlа йоаш хилар бахьан долаш продукцега дlабода мах планал совгlа хул. Из хулаш дола зе мамогга кlезигагlа хилийтара хlара растворителан килограмма лаьрхlача 10 мг тlунал мара йоаца бензин эш.

Из санна дола бензин хьадара комбината центральни лабораторе дукха опыташ йир азеотропни ректификаце методаца бензин докъадара. Ректификационни колоннашкара тройни азетроп тlера дlа а долийташ докъаде доладелар бензин.

Хьалха бензин хlадоладача кхоалагlча компонента лаьрхlа юкъедихьар изопропилови спирт, бензин докъадар болх дикка теабелар, хlаьта а дагалаьттача бесса кхоачашдалаьар дехкар, бензинаца уаш яр тlунал.

Керда компоненташ лохаш дукха дендош дlаьхар. Цун метта, бензин докъадара юкъейихьар цхьальча компонент — этилови спирт. Из тха химически комбинате хьадеш а да.

Бензин докъаде доладелар лабораторе колонна чу. Цига этилови спиртах текар 0,05—0,1 процент этанол. Тlаккха хьалхашка латта дехкар кхоачашхилар, хlара килограмма растворителан лаьрхlача 1—3 мг тlунал мара йоацаш бензин хьахилар.

Цул тlехьагlа а цунга хьежаш дукха ха яьккхар лабораторе болхлоша. Юххера а лабораторин тохкама балхий даннеш № 135 йолча кеха промышленно-технически йоазонка балха юкъейихьар. Хьалха дlалхача хана килограмм растворителан лаьрхlача тlагlолла да тlуналца дlаухаш хинна бензин 14—15 мг яле, хlанз бензин докъадаьчул тlехьагlа дlаухар 6—8 мг мара яц.

Полиэтилен хьадоаккхача боккха пайда бир цу гlулакхо: полимеризаце реакцеш теайир, йоаш хинна катализатор шоаза хlезигйир, шоаза лаккъелар полиэтилена дикал.

Из тохкама бола толамца чакхбаькхар Пропенович Екатерина Аксентьевнас кулгалдеча коллективо. Цу коллективна юкъе яр техник Р. Н. Коновалова, кхона инженер-технолог Н. М. Джигитова, лаборанташ Д. Т. Шутаева, В. И. Румянцева, кхы дукхабараш а.

Ший хьехамашца, консультацешца, практически новкъосталца мах бы варгвоаш гlо дир цу коллективана центральни лабораторе начальника заместитела Тимофеев Николай Ивановича.

Тхоай беседа чакхйоалаш хьеттар аз Е. А. Пропенвичага. — Малагlа тохкама болх беш да шо хlанз аьнна. Хlанз тхо болх беш да хlанзарча технологически схема балха юкъе хlамаш юлача агента метта этилови спирт дакъа мегаргдий хьежаш, — аьлар цо. Дlахо аьлар цо: из гlулакх вlаштlехьдаьлча йоаш йола катализатор кхы кlезигагlа хургья, цеха регенераце балха тlа йоаш йола электроэнерги дукха кlезигагlа ургья. Цул совгlа хlанз хlамаш мелаш лелача метана тоннага дlаладар 195 сом ахча да, хlаьта этилови спирта тоннага дlаладар 110 сом ахча мара дац. Цу гlулакхо дикка лоздаьд полиэтилен хьадоаккхача дlададар.

Кхы а дикагlа уж санна дола тохкама балхаш чакхдаха из ийла шуна аьнна лоина бeдинг вай цу полиэтилена.

В. КУРБАТОВ,

тха штате [illegible]

Ставропольски «Скотоотгон» яхача треста чуйоагlа 25 совхоз. Укх шера укказ дерстаде кхаба чуоттадергда цхьа миллион совгlа бежани, хьакхеи, жи. Цу хьайбашта 26 эзар центнер дулх тlаккхетийта лаьрхlа я оттаь план.

Доахан дlалаьхна нукъа долаху гlулакх дита а дита, шоллагlа шу да совхозаша прогрессивнагlа йолча механизацех шерра пайда а эцаш промышленни интенсивни методаш хьайбаш чуоттаде кхоаба.

Дика хьекханаш даьхад № 1 йолча совхозе. Укх шера дерригача лаьттая хlара бlаь гектара лоархlаш 125 центнер а йолаш дулх даьккхад цо. Хlаьта продукце цхьан центнерага дlабахь мах 59 сом мара бац.

Суьрта тlа: № 1 йолча совхоза цхьан бригаде хьайбашта докъар дулаш латт. Е. Шунелова сурт. ТАСС фотохроника.

ГЕТТАРА ДИКА ХЬУВКЪАМ

ОРДЖОНИКИДЗЕ, 16 ноябрь. (ТАСС-а корр) Къилбаседа-Хlирийче эггара хьалха хьажкlаш чуйица яьлар Кировски производственни управлене «Хумалаг» яха колхоз. 700 гектар хулача лаьттан хlара гектара тlера 55 центнер хулаш фуалъаьхха хьажкlаш яьлар. Эггара дукхагlа хьажкlаш хьийкчай мехка цlи хезача хьажкlаш лелеча Албегов Харитона участка тlера. Цун звено 150 гектар хулача кхай тlара 22500 центнер томараш тlехь кхаьча хьажкlаш яьлар — хlара гектара тlера 150 центнер.

60 гектар хулача кхай хlара гектара тlара 952 центнер моша доакъар даьлар. Мошача доакъара цхьан центнерага 14 кепиг мара даханзар.

Иштта чlоагlа хьажкlаш хьувкъав Социалистически Къахьегама Турпала Албегов Харитона звенона новкъостал дир хинс. Лаьттав хlара гектара тlа иъс центнер минеральни удобрени йиллаьр. Кхоза вегетационни кхий диллар. Цу lаина хьажкlашта подкормка а еш.

11 бетта план — ханал хьалха

Семилетка шаьлагlча шера план ханал хьалха кхоачашъяра беррига низ тlабахийта къахьегаш я Грозненски нефтемаслозавода коллектив. Шерра социалистически яхь дьржай установкай, смений, участкай коллективашта юкъе. Социалистически яхье хьалха латтача дукхача установкай коллективаша хlанзалехьа валови продукци арахецара 11 бетта план кхоачашъяьй. Царна юкъе я хьалха латтачарех я ков. Бедетке кулгалду коммунистически къахьегама сийлен цlи лелаю № 16 йолча установка коллектив. Ер бутт боалехьа шера план кхоачашъе дерхl по. Къаьстта дика къахьегаш ба технологаш Хь. Гиреев, Г. Хачатурян, Н. Марушко, иштта кхыбараш.

Цу установка коллективал дукха тlехьа ца йоаш хьинаре къахьегаш я ков. Вахина кулгалду № 17 йолча установка коллектив. 9-ча ноябре 11 бетта план толамца кхоачашъяьй цо. Хlанзлехьа цу установкан технологаша декабрь бетта чотах арахийца продукци эзараш тоннаш я. Пунца яхь лелаеча ий. Летковскийи Сергеевеи кулгалдеча установкай коллективаша а толамца кхоачашъяьй шо план.

Цу массайолча коллективо дош деннад укх шера план ханал дукха хьалха кхоачашъе. Уж дехкараш хlанз толамца кхоачашдеш да.

В. ДОТМАРЗИЕВ.

Йоаккхий къахьегама моталамаш йоал кийнолина фабрика бархlагlча модай ателье коллективо барзкъаш тегача. Шlе байрах лелаеча цу коллективна итт бетта план ханал 18 ди хьалха кхоачашъе вlаштlехьдаьлар, хlаьта планал совгlа ши эзари воргl бlаьи сои наькха барзкъаш а тийтар.

Иштта дика хьаьжь коллективо семилетка шаьлагlча шера план. Из дош деннача тайпара, ханал бутт хьалха кхоачашъяра а.

Ателье моде дика хьалха латташ ба кхалнаьха барзкъаш тегаш йола мастер Чарнева Раиса, маlача наькха барзкъаш тега мастер Ужахова Райса, закройщикаш Газдиева Фатимей Балташа Юрийи.

Суьрта тlа: закройщика Балташа Юре бригада членаш.

И. Пономe сурт.

Шура кlезигьяьй

Грозненски производственни управлене Предгорненски опытно-хьоахама боахама хьайбаш лелаераша бетт-бетта кхоачашъеш шура яккхарех из пачхьалкхенга йоахаран план. Укх ноябрь бетта хьалхарча деношка йоаккхаш хинначул 350 килограмм кlезигагlа шура йоаккх цига хlанз. Хlанза цига гlулакхаш иштта эсала? Цун бахьан да доахан ко кхоабаш хилар. Бlарча дийнахь ялат тlаххиначa хьассача ахкинача доажаду доахан.

Боахама цхьанна а доаркай, скотника йоваац дийнахьара расцепион, цхьаннена а хап хьайбашта дийнахь-буса мел йола, силос, кхы дола доакъар лаха деза.

Доакъар дукхагlа кхоадар дукха кхаьбан оаха хьайбаш. — йоах цхьоалагlча lуха бригадира Щипкова Галинас. Кхомбар дика да, хlаьта хьайбай боахама зе деш кхомбар карахьа да. Из шифа дола хефорга цига хилийтачох. Фермай аьлина кlамел хьожлачи йола, силос. Йоаш укх хьайбашa когаш тlабеттаж, борлаш, машинаш тlехъяелаш. Из доакъае кходелга дац.

Цу боахама йиша торопаш я хlанз йоаннахачул дукха а дукхагlа шура яхха. Боахама кулгалхой сарпагlболла бола доахан кхабара гlулакх сихагlа тоаде.

Ф. [illegible]

«СЕРДАЛО»

3-гlа агlо, 19 ноябрь 1964 шу.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ВЕЖАРАШХА ДОЛЧА СОЦИАЛИЗМА МЕХКАШКА

ПХЕНЬЯН. Укх деношка Халкъа Корея массе министерства Пхеньяне ух республика цlьанцайолча предприятешна шора йоагlа план халал хьалхе толашца кхоачашъяьхиларах доал дог гlоздоаха хоаваш. Из баьхан долаш дlададахача шерачух 10 процент дукхагlа арахийцай продукци.

Дика хоаваш ух Къилбаседа Корея оттара Къулбехьа уллача городера Кэсонера. Города 15 заводо, фабрико, производственни кооперативо шера йоагlа задаеш хlанзе а кхоачашъяьй.

* * *

БЕЛГРАД. «Дубровник» яха гидроэлектростанци хьалъерий коллективо торжественно-белгалъяьккхар йоккха къахьегама котало — кердача ГЭС-е деррига кертера гlишло ярем монтажни балхаш йистедалар. Цу станце юкъ дlайолаяргья мехка къулбехьа Требишница яхача хи тlа хьаьча йоккхача гидроэнергетически система. Болх бе йолаялча «Дубровнико» шера лургья 1,5 миллиард киловатт-сахьат совгlа электроэнерги.

* * *

ПЕКИН. Чlоагlа хьийкъе lамаш, хурмаш, мандаринаш чуэцаш латт укх гурахьа Китая дукхача провинцешкей районашкей.

Лоцнин яхача провинце lамаш бохкара план тlехкхоачашъяьй. Октябрь чакхбоалаш укказара дlабахьийтар соаха хиннарел 2-за дукхагlа lамаш. Пекина рынкашка а дарий тикашка а йохкаш я, дощув но, lамагlа бос бола хурмаш. Китайски столица торгови сете хlанзе а 35 эзар тонн кхаьчаб из беза сом.

Дагтара чуэцаш латт форда йисте уллача Чокацали яхача провинце моцдоалла цlи доза «хуаньписи» дандаршаш.

* * *

ХАНОЙ. Укх тlехьарча кхаь шера парти кхайка ДРВ царьрача бахача нахах ах миллион совгlа саг лоаман районашка вахав цигара целини латта аха, цу районий экономикен культурен дегlайоалае. Шоай лоlаме бахача цар хlанзе а 200 эзар гектар латта аьхад.

* * *

ВАРШАВА. Юкъа сарахь тlаиш аьнна хьалйиза кух Катовицерча Выспянска цlерахча театра зал. Укхаза, Лакхехьарча Силезе столице а эрсий советски драматургий пьесай Ерригпольски кхоалгlа фестиваль. Цунна юкъе дакъа лоацаш я мехка тайп-тайпарча городий 12 театральни коллектив.

Дladахача кхаь шера Силезе къахьегамхой хьежаб эрсий советски драматургий 40 пьесага. Hlанзарча фестивале зрителаш хьежаргlа Горьке «Пхой юкъ», Тренева «Любовь Яровая», Погодина «Теп йола саг» яхача а кхыча а пьесашка. Фестиваль чакхйоалаш хьожаргья Чайковске «Пургlаний lан» яха балет.

Котавице йола фестиваль Советски Союзен Польски Халкъа Республикан халкъашта юкъерча доттагlлен гlулакхаш дlахо а дегlадоаладеча хlамаех цаl да, аьлар польско-советски доттагlлен Общества кертерча правлене секретара Тадеуш Ксендзека.

СОВЕТСКИ ХАЛКЪАГА ДАЙТА МОАРШАЛАШ

ПРАГА, 16 ноябрь. (ТАСС). Москвичашна, ленинградцашна, киевлянашна, кхыча советски городашкен юрташкен бахача нахага шоаш кхухьийта эзараш моаршалаши лоцаш советски доазон тlа кхухь 6-ча ноябре Праге Староместски майдане йолаеннача доттагlлени машарен эстафетана юкъе дакъа лоацараша.

Эстафетана юкъе дакъа лоацараш Чехен Моравен ерригача областешка гlолла чакх а баьнна, словакий латтан тlа баьнаб. Словаке столице Братиславе бахача этташ эзараш болча наха города улицашка моарщал хоаттащ тlадийнар доттагlленнен машаран тlехьа баьхкараш. Гвездослава цlерахча майдане хилар дукха къахьегамхой гулбенна митинг. Цига хиннараша цlаьхха а дlахьекхар дlахо йолача хана а словакий халкъа Советски Союза халкъашцара доаргдоаца доттагlали цхьоагlон цlоагlде шоай бола лоlам.

Тахан эстафетача юкъе хакъа лоацараш доазон тlа баьннаб. 21 ноябре Советски Союзера баьхкараша вlашагlкхетаргба уж.

Эстафета ерригача трассе, ала а доагlаш Чехословаке къахьегамхоша вошаллем доттагlлени трасса аьннача цу тlа цlаьхха хьахул чехословацко-советски доттагlлен митингаш, демонстрацеш, манифестацеш.

СУДАНА ПРЕМЬЕР-МИНИСТРА ЗАЯВЛЕНИ

КАИР, 16 ноябрь. (ТАСС). Омдурмана радио чу гlолла къамаьл даьча Судана премьер-министра Хатем Эль-Халифа баьнхар паччахьалкхена доал деча хиннача хувцамий чулоацам, но дийнар паччахьалкхен керте латтачул лестера инарал-лейтенант Ибрагим Аббуд дlаваьнначул тlехьагlа втта хьал.

Премьер-министра хоам бир паччахьалкхенна керте латтаул бокъонаш хална правительстваго дlалургъя аьнна. Судана тlема низамца дувзаденна нел дола дешаш оборона министрага дlалургда, цунна новкъостал деш хургья правительствана карайола къама оборона лакхера совет. Оборона совета юкъе гlоргва премьер-министра оборона министри вола Хатем Эль-Халиф, финансий министр Мубарак Заруб, кхыча мехкашцарча гlулакхий министр Мухамед Ахмед Махджуба, моттигерча самоуправлене гlулакхий министр Абдии Исмаил, чурча гlулакхий министр Клемент Мборо. Совета юкъе гlоргва Судана тlема низамий главнокомандующи инарал-майор Мухамед Ахмед Хаввад а.

Премьер-министра Судане бахача наха тешам белар къама харте тlа оттадаь халкъа дагадоаха хlамаш чехка а дика а кхоачашде лаьрхlа правительство хилара.

ВЬЕТНАМА ХАЛКЪАЦА БАРТ-ЦХЬОАГlО ЙОЛАШ

ХАНОЙ, 16 ноябрь. (ТАСС). Вьетнама даьхен фронта ЦК, машар лорабара Вьетнамски комитета, Азеи Африкан халкъий барт-цхьоагlон Вьетнамски комитета инициативах американски империализмана духьала лоаттабеча тlоьсаме вьетнамски халкъаца барт-цхьоагlо хилара, машар лорабара дуней халкъашта юкъера конференци е решени яьй.

Хьалхехьа а даьча лоархlамех, 26 ноябре Ханое хургйолча конференцена юкъе дакъа лоацаргда дуней халкъашта юкъерча бархl организаце викалаша, социалистически мехкий, царна Советски Союз а йолаш, Азе, Африка, Латински Америка мехкий викалаша — ерригаа 50 делегаци хургья, хlаьта иштта Къулбехьен Вьетнам мукъаялкхара тlехьа латтабеча къовсама Къама Фронта делегаци а.

БУНДЕСВЕР ТlЕМА КИЙЧЛУШ Я

БОНН, 16 ноябрь. (ТАСС). Укх гаргарча хана авиационни промышленноста «норд» «хэди» яхача объединена юкъе йолха Малхбузен-Германе фермаш бундесвера эша транспортни вертолеташ яра заказаш кхоачашде йохалургья. Уж хьертъя американски лицензех. Малхбузен Германе оборона министерства бечв хоамах, транспортни вертолеташ бундесвера сухопутни авиационни доакъош lалашдара лаьрхlа я.

Вьетнама Демократически Республика Советски Союза а кхыча социалистически мехкий а рошаха тlехьарча новкъостала бlубенна йоагlа социалистически экономикен культурен дегlайоалара лаькъа тlа. Халкъа lаьдала шерашка хьалъяьй эзаръюккхача промышленноста предприятеш, электростанцеш, ейгача, кхачан, фармацевтически промышленноста предприятеш, хьайийлай веда школаш, кхьйола дешара заведенеш.

Хlанз Ханое советски специалисташа дакъа а лоацаш хьалъяш латт политехнически института керда дешара корпусаш. Институте хьехараш советски дешара заведенешка дийша баьнна вьетнамски специалисташ ба.

Сурта тlа: советски инженер вов. Дубарев (юкъервар) Ханойски политехнически института керда корпус хьалъеча.

ВИА—АПН сурт.

КЪОНА ТlЕХЬЕ КХЕЕШ

Шоай беррига низ дlалуш къахьегха школа хьехархоша всеобуча закон кхоачашдара. Хlара дешара шу дlадолаьду оаха из доладале дукха а хьалхагlа деша йоккха кийчо а яй. Цо йиш хулийт тхога дешара шу дегттlа дlадоладе. Шу доладалалехьа хьалха массехьала хьож тхо деша даха ха йола берашта желад, къоастаду малагlа бераш малагlча классашка дешаш хурга, дlайовзийт хlара бера ше дисlаргдоала моттиг. Хlара хьехархочоа къахьегча дlаеиа юрта участок а, цига цо хетама а педагогически а болх бу берий даьнгеи ноаношнем юкъе хlара бера нахара хьал-дагlа шиштад а доаь.

Школага цо торо хулийт дешара шу дlадоладеннадул тlехьагlа духьаьъргйола ерригна а халоньн хьалхехьа а гучакха а уж дlахьара де деза гlулакхаш кийчде а. Цо иштта йиш хулийт малагlа бер малагlча сиеле деша ахара толамагlа хурга, хьаьна материальни новкъостал де деза ха. Из гlулакх чакхдоаккхаш тхона дукха новкъостал ду берий даьшен ноаношец, комсомольски пионерски организацей викалаш, хьехархой юкъе болаш йолча всеобуча постана.

Цу хlара шесто тlаьхьажам лоаттабу шийна тlачlоагlъьча классашкара бераш деша хьа иштта ух, цар иштта деш хьожаш. Иштта дика дакъа лоац цу гlулакха юкъе берий дай-ноаной комитето а.

Верашка дикагlа дешийтара цар на хуш бола хетам лакхбоаш юкъа новкъостал хул берий даьшен ноаношцен школа ча юкъарча а классий а собранех. Цу собранешка педагогически темаех бола доклаш еш, дешархой тетрадий выставкаш ю, школа дешархой художественни самодеятельноста концерташ уттаду.

Цул совгlа хьехархоша болх бу берий хlара дакъа, кхаьнга цхьа шоай бер цагlа иштта хьехам беш дешар деза дlадоахийташ а. Цу гlулакхаша йиш хулийт бер шоллагlча шера чу хуссара дlадахкха, дешар лакха берий дисциплина тоае.

Тха школе керда деша доагlа берий йоккхагlча классе дешабагlараша знаеш, къоалмаш, тетрадаш техаш тlанйбелга ошнах а хинна дlаэтал. Цу гlулакхе хьалхарча дешехьа а берий школацара безам лакхбу.

Тха школе дац лакхерча классашка дlачуяьннача йийгаша школа штат. Из бакъду, масала, тха школа кхоалагlча классе деша дагlача 28 берах 16 йийг хиларо а. Иштта да из кхыча классашка а.

Шерагара шу массаз доал дукхагlа хул деша дагlа бераш. Укх шера тха школе дешаш да 830 бер, хlаьта хьалlадоагlача шера 910 хургва уж.

Дерригача берий деша кхера, цхьан классе шоллагlча шера бераш ца дисара тlехь лоаттабеча къовсаме тха школе хьоккхам талаш болх бу хьехархоша Астуханов Германа, Техиева Зулайс, Техиева Лешо, Музаева Зулайс. Цар классашка хи шоллагlча шера чудиса бер.

Цхьаьнахьарчен хакхерчен классий хьехархой вlашах урокаш ухилла, йийла урокаш елга ваттеп а хиннa дlахьтад тха школе. Цул совгlа дlакхерча классашкара хlара класси хуллале хьаж не хьацача предметах совгlа кхьйола предметаш а дешархошна шинта lомаду, цо йиш хулийт бер малагlча предмета кола эза а кууна аьй хьакхаьа новкъостал ю а.

Школа хьехархошта хьалхашка латта къона тlехье кийча, хьаьхьаш хьалкхеео доклад кхоачашдара новкъостал ду [illegible].

Бер шоллагlча шера кхьаи классе ца дисара тlехьа лоаттабеча къовсамах дошкха берашт хьаьнад. 1962 — 1963 дешара шера школе деша хагlача берех деша кхуиш 95 процент дар, хlаьта 1963—1964 дешара шера 98 процент хилар уж. Хьехархоштем берий даьштен юкъерча бокххача бувзамо тхога аьла йиш хулийт укх шера тха школе деша ца кхуиш цхьаькха а бер хургнац аьнна.

Школа деш бола берига а болх тlабоагlабаь ба керда саг кхетамца хьалкхевара; дешара предметаш хьехача, классе доацаче хана берашта юкъе болх беча, ахьдаваш деча.

Школа дукхагlа болча хьехархошна кхетаду бераша юкъе беча кхетама балха шоаш лел бехктокхаме ба. Цу балха юкъе хьинаре дакъа вош школа комсомольцашна [illegible] рашен. Ух дукхагlа бе баьнаб классе доацача хана берашта юкъе беш бола балх.

Берий кхетам лакхбоаш, цар дуккхача хьакхкаш шердара лаьрххlа школе болх бе а хьехархоша хьалхе леламе драматически, математически, литературни, физкультурни, волейбольни, хоровой, шахматни кружкаш, кхычнаш чаланнай кол [illegible].

Цул совгlа бераш экскурсе кхуна, музейне бол баьхаш деххье вадалеш тел. lалам довзара берий бола тlагlоргбола кхьдола гlулакхаш дий ду.

Тха школан шефски новкъостал лоаттаду Грозне № 21 йолча школа хьехархоша. Тха шин школан юкъерча бувзамо, хьехархой вlашехаьа дlа-юха ухаш урокаш тlа хиларо, опыт дlа-юха йовзийтаро дукха новкъостал ду хьехархоша дешар хьалхьа лакхдара.

Йоккха тоаме тlайохийт школе берашта производственни балхаш lомадара а царна къахьегам дукха безабалийтара а. Тха школе производственни дешархой бригада йола дийь шу да. Юхьашка из вlашагlъалача хана беррига а 19 саг мара ца хуиш юкъе, хlаьта хlанз 75 саг я. Школа гонахьарча участок тlа тайп-тайпара культураш дlаенеш опыташ ю дешархоша. Цул совгlа хlара шера совхоза дукха новкъостал ду дешархой бригадо шекара сенила, хьажкlаш, кхьйола культураш чуэцача. Укх шера бригадо хьалкхейир 20 гектар шекара сенила. Дика хьувкъаьлар но культура дешархоша — хlара гектаро тlара 360 центнер шекара сенила хьаор.

Цул совгlа школе я столярни мастерской. Цу чу берашна lомаду плотникий а столярни а балхаш. Укх шера тха школах юкъерча дешара школа яьй. Школа йистейоаккхаш волча хlара дешархочох иргбоахама балха говзалаш — тракториста, комбайнера, кхьйола говзаш йола саг хургва, хlаьта йийгаша хlаьнаг тега говзал lомаргья.

Тха школа коммунистически къахьегама кlи лехкхара тlехьа къовсам лоаттабеш я. Тхо теш кхеттача хаьна из кlи тахоша йоаккхаоргхиларах.

З. ЭЛЬДАРОВ,
Шалья района Сернова-Юрта юкъерча школа директор.

Да воаца бо санна...

1958 шу. Ерригача республике гlоргдаьнна духц Долакоара культура Цlа. Бокха болх ба цига беш бар—бокъонца боли къахьегамхоашта культурни кхетам лу кхувеч а хинна дlааттад из. Сакъердаме программа йола, дукхача наха дакъе лоаца художественни самодеятельность, кхаиндарча къахьегамхоашта салоlам беш агитбригада, тайп-тайпара кружокаш я цуи.

Дика дакъе лаьнад цул коллективо дlанахача хьажарашка. Цигга цул хоро хьалхара моттиг лакхарах Нохч-Гlалгlай культура министерства Сийлен грамота елар Долакоарча культура Цlен коллективана.

Кхы лаьгl на йолийташ дlахьера коллективо ший болх цул тlехьагlа а. Цу хана дукха Сийлен грамоташ, совгlаташ тийнлад цунна. Доагlаш дейнадар уж деррнгаш а. Цхьабакъ-да, фу хиннад е на доаш цlаьхха «эргабаьннаб» цигара болх укх тlеххьарча хана. Унсара сурт дар укх деношка Долакоа вахачоа хьалхашка оттар.

...Долакоа. Дукха нах гулдуш моттиг я культура Цlен хьалхашкара майда. Хlара дешна хул цига нах. Цхьабакъда, хьалха санна культура Цlагlа шоай гlулакх деш бац уж хlана. Дукхьал ара дlа а этте генараш дуалтен гlаьленаш уввлитен ба цар цига эпа сакъердам. Бlеха я культура Цlен майдан тlа, бlехе я Цlен гонахьа а. Дукха ха яц, йоах, укхаза ремонт яь. Цхьабакъда ремонт е хьахийца 200 сом ахча дlа а дахийта укхаза ремонт яьй аьлча тешо хала да. Культура Цlен гонахье кувзех хьалйиза хилараш совгlа яйрча да культура Цlагlа дlачуваьлча гу чура сурт а. Шийла а бlеха а я цу чу, зрителий зала чу а гlаьлен юххаш ухд, кегаденна латт гlандаш, ий хоттах дипа да. Шалагlча этажа тlа дьалтlавоалача дагlа кlал цхьан хlаманна лаьрхlа бьакха кlоаг бола гонахьа кирпичаш а оттаь ба из. Цу чу хьаж хьа а ухаш яда йоххаенна кувзаш.

Деррига хlирашъ даьха да корий кизгаш, гизгий мазаш даьд саьнашка, корах арахьежача хlама бlаргаго йиш яц. Дехача кора тlа цаl арахьара дlатlен пож хьатlен хайше шахматех лоаз кагийнах. Цар а бехбац, хlана аьлча кхы лоаза моттиг яц цига.

Чlога теха латт «Дружинай штаб» аьнна тlа а яздь цхьа цlа. Хьабоаккх чlога. Хlана дох отар даьд, цу чу латт тайп-тайпара цу эша хlамаш: рейкаш, деха истолаш тишъ сина-ведараш. Яндъенна цу цlенна нах чухха ха, цlера хинна за. Юрта йед валча сага йоаза яр культура Цlагlара дружина штаб—йоагlаш йола порядок хулар хlара сарахьа. Цхьабакъда, масех бутт баьннаб дружина штаб чуйолча цlенах етар дь. Цох юха штаб е дига а бац культура Цlен кулгалхой а юрта Совет а.

Шийла я культура Цlагlа. Кхетулача хlаман хlана уйла е болабенная укхаза. Шин бетта деша вахан культура Цlен директор вов. Солтукиев. Цул кетта художественни кулгалхо ва вов. Картоев. Вахача Солтукиева а кхаиннача Картоева а кlезига уйла яьй балха. Долакоарча культура Цlен болх тоабора а цунна кхачилла хlама lалашъяра а кхьакха хlама даьдац Назьсарен культура отдело а. Царгара боагlача беса болх хьабехаш яц Нохч-Гlалгlай культура министерство а. Хlана нелбалийтаб Долакоарча культура Цlен болх?

Р. МУЦОЛЬГОВА,
(тха спецкорр).

ХАЛКЪА ТАЛАНТАШ ГУЧАЮВЛ

15 ноябре lуйрийна Гудермеса машиниськъахой культура Цlенна тlаахайолаелар художественни самодеятельноста юкъе дакъа лоацараш тlабола машинаш.

lуйрийна 10 сахьат даьча гулбеннача наха тlанк аьнна хьалйизар зал. Истола тlа багlа комиссе членаш. Района художественни самодеятельностага хьажар хьадел города культура отдела заведующе вов. С. М. Кобзаов.

Эггара хьалха шоай говзал хьахьекхар художественни кулгалхо. А. Музыка волча локомотивни депо клуба художественни самодеятельноста коллективо. Даха доладир «Ленина дагалаьттараш», «Къона машинист», «Полька» яха иллеш. Пономарев Николая, Дмитриенко Евгене, Аврамчик Анатоле даьлача иллешта раьза хиннача наха чlоагlа тlоараш техар. Эрсий халкъа иллей дика аьлар Кемаковская Маяс.

Художественни самодеятельноста юкъе даим дакъа лоацаш хьабоагlа Дмитриенко дезал. Шо музыка оттаь машиниськъахочун илли даьккхар цу дезалах волча Дмитриенко Евгене.

Чlоагlа хоза дужаш дир «Жок» яха молдавски халхар Тарасовен Масловаси.

Локомотивни депо клуба художественни самодеятельность коллектива программацара 16 номер республикански художественни самодеятельноста хьажарга хьокхаргйолаш къоастайир.

Сиепе я В. И. Ленина цlерахча клуба композитора А. Розенберга хьалхле лелаю художественни самодеятельноста коллектив. Цо ший программа хетаьй машиниськъахой вахара. Дlадоладу сюжетни халхараш, иллеш, сатирически куплеташ. Дика ловзайир цо интермедеш. Программа дика дlаьлу Веревкин Василен Губанова Евгениясн. Зрителаша чlоагlа тlоараш детташ чакхъьйна цу коллектива ерригa программа республикан художественни самодеятельноста хьажарга хьокха оттам комиссе.

Цул тlехьагlа ший программа йолаш Новогрозный яхача поселка культура Цlен художественни самодеятельноста коллективо. Белгалла кха деза из коллектив хьажарга дика кийчъенна ца хилар. Цар кха номер мара юкъеяхайнац республика хьажарга оттае.

Дика кийчъенна яьр «Нефтяник» яхача клуба художественни самодеятельноста коллектив а. Цул программацара 7 номер мара республика хьажара юкъе яхайнар.

Района художественни самодеятельноста хьажара юкъе дакъа лоацаш кlезига бар нохчий кхалнах. Из доккха кхоачамбоацар да цу хьажара. Хlаьта локомотивни депо а «Нефтяник» яхача а клубий йоккхача коллективий программагlа юкъе цхьаккха а нохчий къама искусства номер яцар.

А. МИСЛАУРОВ,
Нохч-Гlалгlай АССР культура министерства методист.

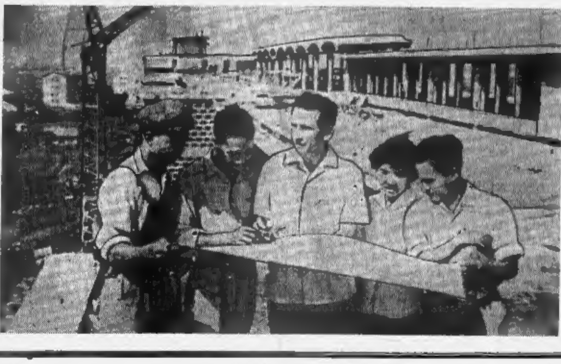

ЛАРХlА lОМАЛУ ЭЛЬВАР

Дукхача тха читателашна деа lомавой дельфинашца, цар вахарца, физиологеца тlехдаьнна доккха хьашт хилара ма lак фуа дувна шоашта ехаш. Цу декарь жеш луш, оаха кепа ток «Цейт им Бильд» (ГДР), «Штерн» (ФРГ), яхача журналий а «Дейли миррор» (Англе) «Фолькштимме» (Австрие), яхача газетий а материалех оттаь ер обзор.

* * *

Джон О. Лилле, бассейна йистте lобукара а вийрза, шорттига, къолетаьуш лоархl: «Цаl, шиъ, кхоъ. Цаl, шиъ, кхоъ...» Цул вестетента хи кlал микрофон лоаттаю дельфина бата хьалхашка. Цlувара, шок еттарь узакаш цу дельфино. Хlаьта бассейна йисте кхеташ магнитофона лента латт. Цул тlехьагlа ленто хьетlалаьцачунга юха ладувгl доктора О. Лилле. Шело ю: Эльвар яхача дельфино кlезиг-дукха тара долаш хьайиццар уж дешаш. Дельфинашца яь уж тайпа эксперименташ майамерча (Флорида. США) Къамби космически ведомства къахьттача институто бехча бокххача lилман балхах цхьа дакъа мара дац. Джон О. Лилле йилла лаборатори а массехк шера цу тамашийнача хьайбашка хьожаш царна тохкабеш. Цо лех дельфина «къамаьлаш» саго кхетадергдола лаькъаш. Малагlа маlан да цу хьайбаца lалашдоечун хьайн хилар?

Эггара хьалхара советски Лаьтта искусственни спутник сигалехийтача хана дlайолаелир космически аренаш карасрарара зама. Гаьнарча планеташка кхачарах болча гаьнарча уйлаех ялла тарлуш дола хlама даьд Бетага, Марсага, Сатурнага хьоча кхьйъий троекторенга даьча инженерни лоархlамашта. Хьадаа дехар сали хьалханна еттай кхыча планеташ тlа космически стартовни кемаш lодоссе майдаш хьалъяра проблема. Бакъдар аьлча, lилмахоштта юкъе цхьа хиннa lийнадаш хьаькъалера космически существаш нийсьала тарлуш хиларах дола къамаьлаш. Мишта хул уж существаш? Гlулакхаш мишта леладергда царна? Вай дуццар кхеталургдий царга? Сихха lомалургвий сага хьамаьла тара болча моллагlа а кхы мотт кхетабе?

Датски математика Ганс Фрейдентала йоах, существое, нагахьа сагна из хьаькъаш дац, кхетадо дела математически законашта математически логика законашта. Цу ларда тlа хьахургба космически мотт а — ший тайпарча уйлашца дlа-хьа дагавухлара система. Датчанина теори бакъйий хьажаре лаьтта тlарча дийнача хlаманга юкъе lилман эксперименташ е оаш яр.

Эггара хьалха цу гlулакта lилмахоша могадь хьайба майнал яр. Цатlахьежача сага тара белгалонаш цул хиларо lилма lехадир: кхьметтел пиллага массел а оьздангаш хоаца алалар майналг, дрессировка еча хана жlалега, говрага, боргlалга, цискага ца хулур дулуш из дале а.

Дага а доацаш хьалхарча моттиге аьлар дельфин: хьаькъалерча гlулакташка дийлача сага эггара гаргагlа яр из хиннай.

Гиссенерча профессора Хоферен Цюрихерча Хедигерен гучадаьккхад дельфин 6 бетта карахlоме йиш йолаш хилар, жlали цхьан шодан ах шера, хlаьта говр 6 шера мара караlомае йиш йоалача нетте.

Дельфина керта чура хьоа дикка уйла тlа а лхийта Базелерча биологически института профессора А. Портмана lомабаро lалааьнате тамашийна хlама гучадаьккхар. Цунах хайра, сагех дельфиней керта хьоаиен ноашечкоаех юкъера соотношени дукха хlама ца эшаш цхьатарра хилар: сага 6,7:1, хlаьта дельфина 6,5:1, кхыча хьайбаш из дукха а кlоэзигагlа йолча нетте.

Флориде (США) хьадийххад лоазам кlес дельфин чуйолаш дола дуне тlа эггара хьалхара хи тlара цирк. Цар хlамаш [illegible] лох, хьалха бургаш уралбуш. Дьаха массашкара кораа хьалха йоалакхаш хьахдовл, кхьметтел баскетболах а ловз уж. Дуне тlарча цхьаь кхьан баскетболиста могадац йелли яхача дельфина массел дикка урагlа кхоссаваля. Цхьа метр дикка урагl кхоссалара 22 метр гаьнарча «кораанагара» хьайбод из. Дельфина сиро, лоцаш дола дегl кхоссадий урагl а даха, кибеса [illegible] гlоар чу йоххийт бургаш. Карабешош волча вулга оаналах хоаш бу, тlаккха дельфинаш шоай пеходи [illegible] хиад. Хи кlал хьежаш эгlош хул уж шоай еррига уйла караlомаш волчуйгахьа а ерах. Сигнал из хилархе а, баьде-сира «торпедаш» цхьан хаьна кхоккха цхьана а йолаш дlалехх; тlаккха цхьатарра урагl а кховсалйи массех минут аьпача гlолла цхьан хаьна хи кlал къайлаьлех уж.

Джон О. Лилли Флоридера цул коллегаши чlоагlо дог тийша ба дельфинаш — сагада «къамаьл» дулургдолаш дола эггара хьалхара хьайбаш хиларах. Цу гlулакха дельфиний «словарь» lомаьа дала, берана аябука lомадиш санна.

Цхьаьккха американски lилмахоче Фрэнк Ниидр [illegible] хьалхиннарайн цунна тара лу болхгаларча овсех — шок еттар, оlурар санна йолча 110 тайпара овсех лоттий болш мотт болш дельфинаш хилар багьде.

lилмахой дог тийша ба, дукха ха алалале дельфиний мотташ «къамаьл» де шоай [illegible] гlоргдоал, бакьдар аьлча, сага [illegible] дельфиний меттарга, юхазарга [illegible] волча аппарато-переводчико новкъостала. Цу тайпара аппарат хlинз вlашагlтьеле лай Лонг-Айлендерча цхьан американски технико-акустически фирмо.

Кхыча шаькъаша вода доктор О. Лилли. Английски метта дараш lомае белам ба цул дельфинашта. «Цаl, шиъ, кхоъ. Цаl шиъ, кхоъ...» — вердаоах О. Лилле, хlаьта дикашне кlуишаш шок етташи тlеххье шаьрду сага къамаьл.

«Дельфиний» къамаьл лакхача частотай даьдъе уш. llехота эаьгlаьчул тlехьагlа цара царга ладувгlалургдоацаш, сеалара сила йоагlа цар багара ена. Сага къамаьл дельфинашка еттара дика дулургда аьнна хеташ ва lилмахо. «Сона хетар из цхьа хlама мальхлиге а цу тlехьа хар яь lомадаш; чlоагlа тара яр уж», — йоах О. Лилле.

Нагахьа санна lилмахой оттетий дигговца чакх а йоале, хьайбанца мотт бувшара система шьар а лойя, тlаккха, хетаргахьа, гаьнарча планеташка хьакъа вахача сага доагlа кхыча планеташтарча хьаькъалерча хьайбанна дагавуьаа йиш хулийташ бола «космически мотт». Из — фаьнта дукхагlа тара леташ йола гаьнара перспектива я. Цхьабакъда, укх гаргарча хана де дерхlар а — хьайбай сина маlан бокъонца малагlа маlан да хоашта — чlоагlа уйла тlаосаш да.

С. МАРКОВА.

(1964 шера 14 ноябре арадаьннача «Сельская жизнь» яхача газета тlара).

Редактор М. Х. ЛЬЯНОВ.

Ладувгlа

Радио: 6.30 Юрта бахама болхлошта передача (гlалгlай меттала). 6.45 Кlашка къахьегаршта йола музыка. 7.10 «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 Хоамаш. 8.15 «Сердало» газета оагlонаш тlара. 8.25 Балетни музыка. 8.45 «Къона тlехье» яха передача (эрсий меттала). 16.05 «Халкъа кхоллача цlен репертуарни сборникаш» яха музыкальни передача (эрсий меттала). 16.30 Керда хоамаш (гlалгlай меттала). 16.45 «Социалистически система, машар лорабарен, халкъа кlерам ца хилийтарен система яха» беседа (гlалгlай меттала). 17.00 «Коммунизм хьалъеркой задий лоаз гlулакхашна дьнна морали» яха беседа (эрсий меттала).

17.15 «Къонал» яха передача (эрсий меттала). 17.30 Керда хоамаш (эрсий меттала).

Хьажа

Телевидени: 18.25 Телевизионни кердадараш (гlалгlай меттала). 18.35 Малгобекски промыслова. Киноочерк (гlалгlай меттала). 18.45 Даьле лораеш. Советски артиллере деннa хетаь передача. 18.55 «Хьаллара ротаз яха телеочерк. 19.15 Бlухошта дола концерт. 20.15 Телевизионни кердадараш. 20.30 «Данте улица тlа саг вер» яха художественни фильм.

Город Грозне, Тбилисски улицагlа, 57, вахача гр-на Оганов Баграт Степановичlа суде деннад город Грозне Дагестански улицагlа, 86, яхаш бола ший сесаг Оганова Александра Филипповнас ше йитарах дола доа.
Дош дуьаргда город Грозне, Ленински района халкъа суде.

Город Грозне, Октябрьски района Буйнакски улицагlа, 8, вахаш волча гр-на Мешков Иван Алексеевича суде деннад город Грозне, Московски улицагlа, 77, яхаш йола ший сесаг Мешкова Евдокия Матвеевнас ше йитарах дола доа.
Дош дуьаргда город Грозне, Ленински района халкъа суде.

Город Грозне, Ленина улицагlа, 30, вахаш волча гр-на Антипов Виктор Васильевича суде деннад город Грозне, Грибоедова улицагlа, 71, яхаш йола ший сесаг Антипова Валентина Алексеевна ше йитарах дола доа.
Дош дуьаргда город Грозне, Заводской района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Цlеча фронтовикий урам, 16. Телефонаш: редактора — 2-41-20; редактора вов. — 2-67-01; Бокъонтхоме секретара — 2-45-40; партийни отделаш, промышленностий, юртбахама, пачтий отделий — 2-20-73; корректорски — 2-40-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 16. Телефоны редактора — 2-41-20, зам. редактора — 2-67-01; ответственного секретаря — 2-45-40; отделов партийной жизни, промышленности, сельскохозяйственного и писем — 2-20-73; корректорской — 2-40-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революции проспект.
Типография изд-ва «Грозненский рабочий» Проспект Революции.

СФ02293. Заказ 6821.